

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k. (14), 1/3 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A ruthén akció és a zsidóság.

Irta: *Páris Frigyes.**

Budapest, augusztus 4.

A zsidó földmives-képzés kérdését a magam részéről nem tartom olyan nehéznek, mint sokan hiszik. És itt első sorban természetesen az északi Kárpátok alján lakó zsidóságra gondolok, a melynek életrealitását, szorgalmáról, munkabírájáról sok év tapasztalatai győzték meg.

A felvidéki zsidóság a létért való küzdelemben, a munkában nem válogat s a legnehezebb munkára is vállalkozik, s hogy ugyanők tényleg foglalkoznak földmiveléssel. Nyolc évig lakván Máramarosban, igen bőséges alkalmam volt a máramarosi zsidókkal érintkezni, s én, aki igen jól ismerem ennek a népnek képességét, hajlamait és mindenféle tulajdonságait, abban a meggyőződésben vagyok, hogy ha több alakban adatik nekik földmiveléssel foglalkozni, ha kellő gyakorlati útmutatást kapnak az okserüi gazdálkodás körül, s különösen, ha demonstrálva lesz előttük, hogy a takarmánytermelés és azzal kapcsolatos állattenyésztés igen jövedelmező keresetforrás, s azáltal, ha komolyan és jóakarattal foglalkoznánk ezzel az egészen magára hagyott, lenézett és sokszor megvetett néppel, ugyaránylag rövid idő alatt meg lehetne velük értetni az okserüi havasi és hegyvidéki gazdálkodás előnyeit. Hogy miként lehetne ezt nézetem szerint elérni, arra nézve kívánok most egy gyakorlatias módot közölni.

Az okserüi havasi gazdálkodás legelső feltétele, hogy a havasokon istállók épüljenek. Míg a havasokon istállók nincsenek, addig a havasok megjavításáról, azoknak jobb kihasználásáról szó sem lehet, a havasi istállók építése tehát fölötté fontos

* A magyar izraelita kézműves- és földmives-egylet titkára Kemény Dávid, Egán Edén kívül Páris Frigyes, a ruthén akciónak ezt a lelkés, önzetlen munkását is felkérte, mondandó véleményét a felvidéki zsidó földmives-képzés kérdésében. Páris Frigyes nagybecsű emlékiratban válaszolt és azt szíves készséggel nekünk is rendelkezésre bocsátotta. Válaszát itt közöljük egész terjedelmében.

dolog, s azt minden módon elő kell mozdítani, s a népességet meg kell ismertetni az istállók előnyeivel. Nevezetesen be kell bizonyítani a nép előtt, hogy csak istállók mellett lehet a havasok okserüi trágyázását elérni, hogy csak így lehet a havasoknak különösen az istállók közelében fekvő részein kaszálókat csinálni és szénát termelni, vagyis hogy így lehet a havasok termőképességét és jövedelmezőségét fokozni. Valamint be kell bizonyítani a nép előtt, hogy istállók mellett lehet csak a mostani havasi évadot (junius elejétől szeptember elejéig terjed az évad) október végéig kiterjeszteni. Hogy a havasi évad minél hosszabb legyen, az különösen kívánatos az állatok egészségére szempontjából, köz tudomásu dolog ugyanis, hogy ha a szarvasmarha fejlődési korszakában csak egy nyaratól-tott a havason, ez befolyással van ugyszólván egész életére. Egészséges, főleg a tüdővésszel szemben ellenálló képességgel bíró marha nevelésére legalkalmasabb a havasi tartózkodás.

Be kell továbbá bizonyítani a nép előtt, hogy ha a havason takarmány áll rendelkezésre, akkor nem kell az állatok tartós zöszékek idejében a legelőre kihajtani, ami egyaránt káros a legelőre és az állatok egészségére. A nagyon átázott legelőtalaj ugyanis az állatok által össze-vissza tapostatván, a legelőn mélyedések képződnek, hol fü egyáltalán nem terem, így tehát a nagyon átázott talajon való legeltetés megromítja a legelőt. De káros ez a legeltetés az állatok egészségére is, mert a nedves és hideg fü legelése különösen a fiatal állatoknál sokszor bél- és gyomorbetegségeknek lesz okozója. Eltekintve ettől, istállók hiányában a zord időjárás, különösen a hideg éjszakák alatt nagyon sokat szenvednek az állatok a havasokon s nem tudnak úgy fejlődni és gyarapodni, mint istállók mellett. Ennyit a havasi istállók jelentőségéről és most áttérek a havasoknak fűmagvak elhintése útján való megjavításának kérdésére.

Svájceban dr. Stebler 20 évvel ezelőtt tette az első kísérleteket a havasoknak fűmagvak el-

hárítása által való megjavítása dolgában. Ezek a kísérletek a legteljesebb mértékben beváltak, s kétségtelen, hogy a svájci havasok értéke és jövedelmezősége kiszámíthatlan módon emelkedett a fűmagvak alkalmazása következtében. Dr. Stebler nyomán az osztrák földmivelésügyi minisztérium megbízásából dr. Weinzierl Tivadar (jelenleg udvari tanácsos) a nyolcvanas évek végén szintén tanulmány tárgyává tette a havasoknak fűmagvak elhintésével leendő megjavítását. Az osztrák földmivelésügyi minisztérium 1890-ik évben az Aussee mellett fekvő „Sandling” havason (1400 méter a tenger színe) fölött fűmagvak tenyészése céljából egy kísérleti keretet létesített. Erről a telepről szóló évi jelentések érdeklődésemet felkeltvén, folyó év tavaszán meglátogattam Bécsben nevezett udvari tanácsos urat, aki engem szíves volt behatóan informálni az eddig elért valóban bámulatos eredményekről. Ugyancsak az ő meghívására a múlt héten megtekintettem a „Sandling”-havason lévő kísérleti keretet. Amit ott tapasztaltam, az csak mindenképpen megerősíti az évi jelentések tartalmát. Régen meg voltam arról győződve, hogy havasainkban eddig még ki nem aknázott kincseket birunk, de a havasok igazi értékét a Weinzierl-féle kísérletek tanulmányozása után tudom megbecsülni. Nem foglalkozhatom ezzel a kérdéssel itt bővebben s csak annak a ténynek konstatálására szoritkozom, hogy trágyázással és fűmagvak elhintésével (e tekintetben különösen nagy eredmények lettek elérve a Weinzierl-féle fűmag-keverékekkel) közepes minőségű havasi legelők kaszálóká lettek átalakítva, melyeknek holdankénti szénatermése 30—40 métermázsára tehető.

A fűmagvak elhintésének természetesen nemcsak a havasok, hanem általában a takarmánytermelésre utalt hegyvidék egyéb területeinek is jobb kihasználása szempontjából van nagy jelentősége. Az állattenyésztés és az állati termékek, különösen a tej értékesítése lévén a hegyvidéki lakosságának legfőbb keresetforrása, aki igazán nagyot akar lendíteni annak az elhagyott népnek gazda-

T A R C A.

Rembrandt.

— A Budapesti Napló eredeti tároája. —

Irta: *Ferenczy József.*

Amsterdam.

Egy név a művészetek történetében, amelynek kettős jogosultsága van a halhatatlanságra. Rembrandt festményeivel is, rézkaraival is a legjelentősebb alakok közé, a legnagyobb mesterek közé emelkedett. Pedig nagy mestere sem volt, akitől művészetének titkai elshethette volna, mert azok a korlátolt tehetségű festők, akiknek műtermeiben mint tanulóifjú forgolódt, nem adhat- tak neki olyan tanításokat, amelyek nyomán művészsze fejlődhetett volna, mégis a legnagyobb lett a hollandi festők között, sőt a legelsőek közé emelkedett a világ legnagyobb mestereinek sorában.

Egészen önmagától lett azzá, amivé lett. Mesterek nélkül, utazások nélkül, beható tanulmányok nélkül, műrekek studiuma nélkül fejlődött s honosított meg új irányt a festészetben. Murillóról tudjuk, hogy sohasem távozott hazájából, otthon maradt Sevilleben s önmagától lett a világ legnagyobb keresztény festőjévé, de Murilló legalább annyit mégis megtett, hogy egy pár hétre meglátogatta hazája fővárosát, Madridot, ahol megismerkedhetett a világ néhány legkitűnőbb remekművével. Látta és tanulmányozta a madridi királyi képtárban Ráphaelnek, Tizi-ánnak, Rubensnek néhány műremekét, eszmecserébe bocsátkozott nagy honfittársával s

kora egyik legnagyobb művészevel: Velasquez-zel, kinek néhány testmennyét le is másolta, és csak ezután huzódott vissza saját műtermébe. Rembrandt még ennyit sem tett meg. Soha sem távozott Hollandiából, még a szomszéd Antwerpenbe sem ment át megtekinteni a nagy flamandi mesternek műtermét és műgyűjteményeit. Mindössze néhány reprodukciót szerzett meg Ráphael és Dürer festményeiről, ez volt az egész, amit nagy elődeinek műalkotásaiból studiumává tett.

Tudományos készütségére sem fordított valami különös gondot. Az iskolában a hanyag tanulók közé tartozott, aki nem sokat törődött a tanulással, de annál nagyobb kedvvel rajzolgatott s már gyermekkori rajzai elárulták nagy művészi talentumát.

Műalkotásaihoz két forrása volt: a természet és a biblia. Ezekből vette a legtöbb művének tárgyát. Sem a história, sem a mitológia nem érdekelt, általában hiányzott benne a történelmi érzék. Nincs is művei között csak alig egynehány mitológiai tárgy, u. m.: *Ganymedes elrablása, Jason menyegzése, Diana és Endymion, Venus és Amor* stb. Ezekben is, amennyire csak lehetett, inkább portait-kei iparkodott festeni, mert szenvedélyes portaitista volt. Tűjével és esetével rendkívül sok arcképet készített; még leghíresebb genre-képei is mint kitűnő arcképek kellettek fel-tűnést származásuk idején s csodálták őket, mint a képmás tökéletességének példányait.

Nemcsak esetével írta be Rembrandt nevét a világ halhatatlan művészeinek névsorába, hanem tűjével is örök hírnevet biztosított nevének rézlapjain, amely lapok kincseket érnek ma is, a modern reproductív művészetek, a mai rézkarcolatok és litográfiák fejlett korszakában is. Ezre-

ket ér ma a Rembrandt-féle „Hundertguldenblatt” egy-egy képe, amelyekből általánosan ismeretes a *Krisztus betegeket gyógyít* című. Múzeumok, műgyűjtemények és amatőrök ma csaknem oly előszeretettel és gonddal gyűjtik a Rembrandt-féle rézkarcolatokat és Dürer-metszeteket, mint a legjobb festményeket, mert csaknem oly értékesek és ritkák, mint a régi jó festmények.

Igaz, hogy Senefelder nagy híre jutott találmánya: a litográfia egy időre háttérbe szorította a rézlapokat, de utóbb ismét oly kedvelté és népszerűvé lett a rézkarc, hogy egyes művelői, mint: Millet, Corot, Mauet Bracquemond világhírű nevet szereztek maguknak általuk. Német- és Franciaországban, Angliában és Hollandiában nem közönséges művészentalentumok foglalkoznak ma a rézkarcolatok előállításával s egész sora a tehetséges művészeknek, mint: az angol Seymour, a francia Waltner, a német Unger Vilmos és Krüger Albin, a dán Bloch Károly, a hollandi Dake, Arendsen éppen Rembrandt műveinek tanulmányozásán és sokszorosításán fáradoznak kedvvel s figyelmet érdemlő sikerrel.

Ma már a természettudományok vívmányainak felhasználása s magának a sokszorosító művészetek technikájának fejlettsége perze egészen más színben tünteti fel Rembrandt XVII. századbeli művészetének színvonalát, de csökkenteni nem csökkenthetik sem a művész felfogásának önállóságát, sem technikája magasfoku fejlettségének jelentőségét és értékét. Amint vásznára nem festette, úgy rézlapjára sem karcolta pusztán azt, amit látott, hanem rendszeren impresszióit iparkodott kifejezni. A másoló tehát sohasem nyomta el benne az alkotót, noha arra mindig gondosan törekedett, hogy a természetet hiven tükröztesse vissza, mert Rembrandt igazi realista volt, nagy

sági helyzetén, annak legsürgősebb teendője csak az állattenyésztés emelése és fejlesztése lehet és ennél a törekvésnél a havasok jobb kihasználása — ami, ismétlem, csak havasi istállók mellett lehetséges, valamint a havasoknak és általában a művelés alá vehető területeknek fűmagvak segítségével leendő megjavítása — képzői nézetem szerint a legfontosabb tényezőket. Ezt a két gazdasági tényezőt kell tehát a népességgel megismertetni s köztük terjeszteni. Itt azonban reá kell mutatnom arra a körülményre, hogy mint minden újítás a nép gazdasági életében, a havasi istállók építése, valamint a fűmagvak használatára akadályt talál maga előtt a népek macacs ragaszkodásában a megszokott gazdasági rendszerhez, valamint akadályra talál a nép szegénységében is. Ha tehát belátható időben eredményeket akarunk elérni, eszközökről kell gondoskodnunk, melyek alkalmasak arra, hogy a lakosságot a havasi istállók és a fűmagvak használatára buzdítsák. Az elsőt illetően célravezető eszköznek tartom azt, hogy azok a szegény állattulajdonosok, kik istállókall ellátott havasokra hajtják marháikat, bizonyos díjazásban részesüljenek, illetve hogy az állatok után fizetendő fűbér, mely természetesen a mostaninál magasabb lenne, egy része nekik megtérítendő. Itt volna tehát az ország vagyonos zsidó polgárainak alkalma, hogy segény hitsorsosaikon nem alamizna-osztással, hanem olyképpen segítenek, hogy a fűbér egy bizonyos részét megtérítendő. Különösen pedig azok a zsidó gazdák lennének a segítyezésnél első sorban figyelembe veendő, kik fiatal marhákat felnevelni szándékoznak. A fűbér megtérítése révén nyújtandó szubvencióval tehát két föltét fontos gazdasági faktornak, t. i. a havasi istállók létesítésének és az állattenyésztésnek adnánk lendületet és ezzel megbecsülhetetlen szolgálatot tennék a hegyvidék közgazdaságának.

Ami a fűmagvak használatának terjedését illeti, azt egy tartom elmozdíthatónak, hogy a fűmagvak ingyen osztatnának ki a zsidó gazdák közt, s egyúttal ugyanők utbaigazítást kapnának a fűmagvak elhíntése előtt szükséges munkálatok tekintetében.

A magam részéről azt tanácsolnám, hogy az Izraelita Kézműves-és Földműves-Egyesület *önállóan* csak a fent megjelölt két irányban működjék közre. Az egyesület működési körét kezdetben egy kisebb területre, pl. egy járás bizonyos részére terjesztené csak ki. Hogy az egyesület közreműködése egyelőre milyen arányokat öltené s mennyi áldozattal járna, arra nézve szolgáljanak tájékoztató a következő adatok. Fűbér megtérítése címén átlag, egy darab növendék szarvasmarhára

12 koronát számítva, feltéve, hogy 500 darab után fizetnének fűbér, ez kitesz összesen 6000 koronát. Ingyen kiosztandó fűmagvakra előírnyozok 4000 koronát, ez az összeg legalább 100 hold bevetésére és a bevetést előzőleg végzendő munkálatok tekintetében adandó utasításokra elegendő lenne. Az összes évi kiadás tehát 10.000 koronára rugna.

A fűbér utján nyújtandó szubvencióval és a fűmagvak kiosztásával szemben az izraelita kézműves- és földműves-egyesület működését nem látnám kimerítve. Az egyesület még sok irányban fejthetne ki nagyon üdvös működést, ez a további működést azonban szerintem nem önállóan, hanem a máramarosmegyei gazdasági egyesülettel, illetve annak utján fejthetné ki legelőszűbben. Nézetem szerint ez az egyesület van hivatva Máramarosmegye közgazdaságán legtöbbet lendíteni, ennek az egyesületnek akcióképességét kell tehát lehetőleg elősegíteni. A magam részéről nagyon kívánatosnak tartanám, ha az izr. kézműves- és földműves-egylet összeköttetésbe lépne a máramarosi gazdasági egylettel; minden egyébtől eltekintve, a két egyletnek együttes működésében kifejezésre jutna az az áldásos eszme, hogy az északkeleti Kárpátok alján lakó népesség elmaradt közgazdasági helyzetének javítása érdekében az arra hivatott tényezőknél együttesen kell működniük.

A gyakorlati élet követelményei határoznák majd meg a két egyesület közötti összeköttetés természetét és módjait. Ezekkel a kérdésekkel még korai volna behatóan foglalkozni, mindazonáltal szükségesnek tartom reá mutatni, hogy mi lenne szerintem a két egylet legelső közös alkotása. Ez nem lehetne más, mint egy *mintatelep* létesítése, hol keresztény és zsidó fiúk gyakorlatias kiképzését nyernének a hegyvidéki gazdálkodás terén. Egy ilyen telep létesítésének eszméjével én már régebben foglalkoztam és ki is szemeltem egy arra alkalmas birtokot és azt mult év szeptember havában Pirkner állattenyésztési főfelügyelő társaságában be is jártam. A kérdéses birtok Máramarosmegye vissói járásában, Ruszkova község, határában sok ezer hold kiterjedésű kitűnő havasi legelő közepében fekszik, kiterjedése 500 kat. hold. Tervem a birtokkal az lenne, hogy azt 2—3 külföldi, esetleg hazai, pl. a sárvári gazdasági iskolát végzett gazda (az utóbbi megoldás előttem még helyesebbnek látszik, mint a külföldi gazdák telepítése) 20—25 évre bérbé vennie. A bérlők kötelesek lennének tenyészállatok nevelésével (bikák, kosok és kanok), továbbá baromfi-neveléssel foglalkozni, egy vaj- és sajttelepet létesíteni, gyümölcs-cseme-

téket nevelni és fűmagvakat tenyészteni stb. Tenyészállataikat, a gyümölcs-csemetéket és a fűmagvakat előre meghatározott ár és feltételek mellett kizárólag a máramarosi gazdasági egyesületnek volna kötelesek eladni. Azonkívül kötelesek lennének megfelelő számú keresztény és zsidó fiatal embereknek a hegyvidéki gazdálkodásban való kiképzetéséről gondoskodni. A gazdasági egyesület a bérlőket az első tíz évben szubvencióban részesítené, mit hozzávetőleg évi 6000 koronára teszek, melynek bizonyos hányadát szerződésileg meghatározott feltételek mellett az izr. kézműves és földműves-egyesület viselné.

A fentiekben megismertetem tervemet s mondhatom, hogy igen örvendének, ha az izr. kézműves és földműves-egylet meggyőzhetően tervem életrevalóságáról és áldásos voltáról. A magam részéről tervem megvalósításától sokat várok; mindenekelőtt várom azt, hogy a legszegényebb zsidóság helyzetén sokat segíthetnének a fűbér megtérítése és a fűmagvak kiosztása által. Ezzel a segítséggel az állattenyésztésnek adván lendületet, aránylag rövid idő alatt, mondjuk 4—5 év alatt elérhető lenne, hogy a legszegényebb, valóban állanylú táplálkozó zsidóságnak több tejtermék állván rendelkezésre, táplálkozási viszonyaik tetemesen javulnának. Ettől eltekintve, különösen a fűbér-megtérítése utján adandó szubvencióval a havasi istállók — miknek nagy jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni — elterjedését és népszerűsítését nagyon előmozdítanánk. Az a néhány havasi istálló, mely a fűbér utján nyújtandó szubvencióval kapcsolatos létesülne, bizonyára sok havasbirtokosra buzdítólag hatna, nemkülönben a tehetősebb és intelligensebb gazdák is, látva a havasi istállókkal járó előnyöket, szívesen keresnék fel azokat a havasokat, hol istállók vannak, s így remélhetőleg a havasi istállók hamar meghonosulnának.

A földművelésnek az észak-keleti Kárpátok alján lakó zsidóság közt való terjesztését én egy igen böles és áldásos eszmenek tartom. Tagadhatatlan, hogy az ottani zsidóságban az intellektuális erőnek nem kis mértéke rejlik, de viszont azt sem lehet tagadni, hogy ez az erő jórészt egyáltalán nem tud érvényesülni, részben pedig káros irányban érvényesül. Oda kell tehát hatni, hogy a zsidóságban lévő erőket minél produktívabbá tegyük, amire pedig ott, a Kárpátok alján bőséges alkalom van, én legalább meg vagyok győződve, hogy a Kárpátok havasain rejlik kincsek kihasználásánál a zsidóság igen jó szolgálatot tenna, s a nálunk még igen alacsony fokán álló, de a nemzeti vagyon gyarapi-

megfigyelő képességgel és kiváló utánzó tehetséggel. Talán egyik műve sem tanuskodik e sajátságáról oly nagy mértékben, mint *Szt. család* című festménye (Münchenben), melyet bátran a hollandi népeletből vett közönséges csakái jelenetnek tekinthetünk.

Ha műveit tárgyak szerint csoportokba akarunk osztani, három csoportot különböztethetnénk meg: bibliai tárgyakat, genréképeket és arcképeket. Tájékoztató nincsenek oly nagy számmal, mint az előbbiek, noha a természet iránt rajongó hódolattal viseltetett, de jobb szerette az emberekre tühegyre vagy esztendőre venni s ezeket is inkább egyedül egymagukban, mint tömegekben. Általában nagyon kevés művei között az ugynevezett csoportkép, sőt csupán festményeit tekintve alig találunk rajtuk egész alakokat. Legtöbbszörre féltést vagy térdkép nagyságban festette alakjait s alig néhány festményén találunk lábakat is.

Bibliai tárgy karcolatainak leggyakoribb tárgyat Jézus élete képezi, az ó-szövetségből csak néhány alakot vett, úgy mint Abrahamot különféle variációkban, Sámson, az álmát mesélő Józsefet, Mardocheust, de annál gyakoribb Krisztus szereplése egyes mozzanatainak megörökítése. A genréképekben sem nagyon változatosak rézlapjai, A patkányméreg-árus, A kalácsütő, A vándor zenészek, A pénzváltó, A vak hegedűs mindmennyi tipikus alak, valamennyin az eleven megfigyelés, a hű másolás gondossága látszik. Arcképkarcolatai között sok a saját és nejeinek, Saskiának képmása, gyakori a tanulmányfő s egyes kortársának, ismerősének vagy barátjának mint: van der Linden orvosnak, Catos államférfiúnak, Lutma aranyművesnek, Asselin festőnek, Silvius predikátornak markáns vonásokkal megrajzolt képe. E karcolatait a korabeli legjobb metszetek közé sorolják.

Magas fokon, csaknem elérhetetlen színvo-

nalon áll Rembrandt a festményeiben. Sajátságos, hogy ő, akit nagy tehetségek nem irányoztak, maga vitt új irányt a festészetbe, elsőrangú mesterré lett, vezető mesterek nélkül; ő, aki senkinek tanítványa nem volt, maga köré egész sorát gyűjtötte a tanítványoknak, Flinek, Bol, Hoogstraten, Boeken, Dow, Fabritius, maguk is hírneves mesterek, mind az ő műterméből kerültek ki. Új stílt honosított meg nemcsak a hollandi festészetben, hanem általában a festészet történetében. Az olaszok által már régen ismert és használt chiaroscuro fényhatást ő egészen más-képp mutatta be az általa először használt fényhomályban. Az a hellunkel, amely az ő képein először ömlött el, ő előtte ismeretlen volt a festőművészetben.

Ha Rembrandt természetűdósnak születik vala, valószínűleg az optikában gazdagította volna a tudományt valamely találmánnyal, miként új találmányt képezt a festményeinek színezése a festészet történetében. Eppen olyan korszakos a találmánya a művészetek történetében, mint Newton fényelmélete a fizikában.

Kompozíciója nagyságával és merészségével megragadó nagy festménye kevés van a művészek, de a közönséges, mindennapi alkotás színvonalán valamennyi felülemelkedik, sőt nem törpülnek el a legnagyobb mesterek rokonalkotásai mellett sem. *Krisztus levele a keresztől* ámbár egyben-másban lehet kifogás tárgya, de helyét azért megállja Da Volterra, Rubens hasonló művei mellett is. Bibliai tárgy szép festményeiből Európa csaknem minden nagy képtárában találhatni. Ott van Münchenben: a *Szt. család és Krisztus levele a keresztől*, Párisban: *Réphael arkanyal, Krisztus Emmausban, Szt.-Pétervárt: Ezsau és Jákob*, Drezdában: *Sámson*, Kasselben: *Jákob megáldja unokáit*, Londonban: *Az imádó bőlcsék*, Hasonlóan egész Európában el vannak terjedve

nagy számmal készített arcképei, amelyek sorában jelentékeny számot tesznek ki a maga és neje arcképei. Önmagát életének minden időszakában lefestette: mint ifjút, mint fiatal férjét, mint jakarobeli férfit és mint élemedett kora öreget. Önmaga szolgált magának modellül a legsűrűbben s akármelyiket vizsgáljuk e képek közül, valamennyit az arcképfestészet remekéül tekinthetjük, pedig akárhány más arcképfestménye van, mint agg anyja, a zsidó rabbi, Jan Krul a költő, Paneras polgármester és neje, a predikátor Cornelis Claes, az előkelő lengyel nemes, mind olyan, hogy bármelyikkel iskolát teremthetett volna az arcképfestészetben. Ugy látszik bibliai képeivel tett legnagyobb hatást kortársaira és tanítványaira, mert leginkább ezen tárgy műveit utánozták tanítványai.

Életének s működésének ismertetői: Vosmaer, Thoré, Bode, Mayer, Pleuche, Taine, Orlers csaknem mindannyian három nagy genre-képet az *Anatomiet*, a *Scharvahet* és a *Staal-meesterst* tekintik legkiválóbb alkotásainak. Mind a három nem kompozíciójával kelt meglepő hatást, hanem színezésével és képmás-jelentőségével. A staalmeesters, az amsterdami ryksmireounak egyik büszkesége, a posztó készítő cég öt előjáró tagjának arcképet ábrázolja. A maga nemében a legegyszerűbb kép, a legkevesebb színváltozattal, minden dekoratív elem hiányával, de minden részletében elárulja a nagy mester kezének biztos vonásait. Több változatosság, nagyobb rendezői feladat, erősebb kompozíció mutatkozik az éjjeli őrjáratot ábrázoló másik amsterdami képen. Itt már szokatlanabb téren mozog az egyes alakok festéséhez szokott művész, mert tömegek elrendezése lett feladata, amiben nem oly szerencés. De az előrenyomuló tömeg mozgása s a menet élén haladó két alak erős megvilágítása és tiszta kör-rajza meglepő hatást tesz.

tása szempontjából igen jelentékeny tényező, tudniillik a havasi gazdálkodás tökéletesítésénél a zsidóság termékeny és termékenyítő munkát végezhetne. Eltekintve ettől, én azt is reményelem, hogy a földművelésnek, az északkeleti megyékben lakó zsidóság közt való elterjedése azt is eredményezné, hogy ennek a népnek gondolkodását és belső életét oly irányba terelje, mely őt a nemzet többi rétegéhez közelebb hozná és sok ellentét kiegyenlítését megkönnyítené.

Mindezeket figyelembe véve, ha elfogulatlanul és magasabb szempontokból nézzük a dolgot, arra az eredményre kell jutnunk, hogy a földművelésnek az északkeleti Kárpátok alatt lakó zsidóság körében való terjesztésénél a felekezeti határainak túl kell emelkedniük, mert ez oly nagy szociális probléma, oly fontos közgazdasági és kulturális misszió, mely méltó arra, hogy munkára serkentse felekezeti különbség nélkül a legjobbakat és leghivatottabbakat. Így fogván fel a dolgot, minden ezen a téren kifejtendő oly akciót, mely túl megy a szegény zsidóságnak alimizsna helyett nyújtandó közvetlen szubvenciókon, (pl. a fűber megtérítése) annak az intézménynek körén belül tartok — természetesen számítva a zsidó felekezethez tartozók munkájára és áldozatkészségére — megindítandónak és keresztlviendőnek, mely hivatva van egy egész vármegye mezőgazdasági érdekét szolgálja.

BELFÖLD.

A pozsonyi elárvult mandátum. A pozsonyi I. választókerület szabadalvú polgársága, mint jelentettük, a napokban érkezeltelet tartott, amelyen elhatározta, hogy a Szilágyi Dezső elhunyt folytán elárvult mandátumra gróf Apponyi Albertet jelöli. Gróf Apponyi Albert tegnapelőtt Budapesten volt Szilágyi Dezső temetésén. A temetés után a szabadalvú pártklubba ment és a pozsonyi volt nemzeti párt vezérfőirai telefon utján kérdezték meg tőle, ha/landó-e a jelöltséget elfogadni. Gróf Apponyi Albert a leghatározottabban kijelentette, hogy bármennyire megtisztelő is reá nézve a pozsonyi választók bizalma, semmi esetre sem reflektál a pozsonyi mandátumra. Elhatározását Apponyi azzal okolta meg, hogy jászberényi választói iránt érzett hálája miatt lehetetlen lemondania mostani mandátumáról.

Képtelenség. Ily címen közreadtuk a Fővárosi Tudósítónak híret boldogult emlékü Szilágyi Dezsőnek egy állítólagos karlsbadi beszédéről, mely elmondott egy Darányi Ignác tiszteletére rendezett banketen — Széll Kálmán ellen. Már akkor kohlománynak és képtelenségnek mondtuk ezt a beszédet, mert nyilvánvalóan ellenkezett az elhunyt államférfi nyíltan

Legizgatóbb hatása, legrealisztikusabb képe a mesternak az *Anatomie*. Finoman, diskretnen tárja a néző elé a művész a boncoló asztalra fektetett hullát, melynek felmetszett bal keze idegszállait csipetű között tartva, magyarul hallgatóinak Tulp tanár, korának híres anatomusa s Rembrandtnak bizalmas barátja. A festmény mély benyomást gyakorol a nézőre. Sőtét háttéréből erősen kidomborodnak az alakok. Valamennyinek arcán feszült figyelem, komoly érdeklődés látható, mindannyi kitűnő portraikép. De minden alak közt dominál a magyarító tanár, a tudós Tulp Miklós, a legmondásosabban megrajzolt, a legfinomabb árnyalatokban feltüntetett képmás, talán a legsikerültebb arckép Rembrandt összes hírneves arcképei között.

Sajátszerű, hogy az új kor e legnagyobb festőművészt ugyanaz a sors érte, mint a világ legnagyobb drámaíróját: Shakespeare-t. Az utókor kétségbe vonta műveinek hitelesítését, s miként Shakespeare-irát és hirdették, hogy műveinek legnagyobb részét más írta, akként hirdetik most Rembrandt műveiről, hogy tanítványa: Bol Ferdinánd a festője és karcolója Rembrandt festményeinek és rézkarcainak. Már több mint tíz éve, hogy egy német író: Lautner Miksa egy 500 lapnyi terjedelmes könyvben bizonyította, hogy Rembrandt művei Bol Ferdinánd kezétől származnak. Hollandiá, francia és német tudósok megcáfolták ez alaptalan feltevést, most mégis újabb viták Lautner elméletének alaposágát Rincklake német építész. Valószínűleg még kevesebb sikere lesz, mint elődjének.

A világ ezután is Shakespeare-t nevezi a legnagyobb drámaíróknak és Rembrandtot tartja továbbra is az újkor legnagyobb festőjének.

vallott nézeteivel és lovagias gondolkodásával. *Münnich* Aurél országgyűlési képviselő, aki az idézett könyvomat szerint jelen volt azon az „emlékezetes” karlsbadi ebéden, *Tátrafüred*ről a következő nyilatkozatot küldte be hozzánk:

Egy lapudósító nyomán a tegnapi reggeli lapok egy díszbeédről adnak hírt, amelyet *Szilágyi* Dezső legutolsó karlsbadi tartózkodása alkalmával rendezett volna, sőt még arról a pohárköszöntőről is hoznak tudósítást, amelyet az elhunyt nagy ember mondott volna. Ez a közlemény egész terjedelmében valótlan. Addig is, amíg ha szükséges volna, valamennyi ez időben Karlsbadban volt magyar politikai bizonyíthatná, kijelentem, hogy *Szilágyi* Dezső ott senki tiszteletére díszbeédrét nem adott és annál kevésbé mondta el a neki tulajdonított jeltöszöntőt.

Megnyugvással vesszük tudomásul *Münnich* képviselő úr íenti nyilatkozatából, hogy *Szilágyi* Dezső nem mondta el a könyvomat által neki tulajdonított beszédet. De megvalljuk, hogy ez a cáfolat sokkal határozottabb, sokkal nyomatékosabb lett volna, ha csakis erre a rövid kijelentésre szorítkozik. Köz tudomásul hogy *Szilágyi* Dezső igenis adott Karlsbadban ebédet Darányi Ignác tiszteletére és az aztán igazán nem érdekelhet senkit, hogy ez az ebéd milyen külsőségek közt folyt le.

A választások előtt. *Késmárk*ról táviratozzák, hogy dr. *Kéler* Pál, a szabadalvú párt egyik jelöltje visszalépett; *Veszter* Imrénék ennélfogva most csak egy ellenjelöltje van: dr. *Teöke* Béla ügyvéd.

A tatai választókerület szabadalvú pártja ma *Kisfaludy* Sándor kir. közjegyző elnöklése mellett tartott értekezletén *Konkoly-Thege* Miklóst, a kerület országos képviselőjét újból jelölte és a jelölésről lelkes hangú táviratban értesítette báró *Podmaniczky* Frigyes, az ország szabadalvú párt elnökét, biztosítván őt a szabadalvú eszmékhez való ragaszkodásukról.

Báró *Podmaniczky* Frigyes, az országos szabadalvú párt elnöke ma a következő táviratot kapta *Versecz*ről:

„A *Széll* Kálmán programját követő verseczi szabadalvú *Hercegy* Ferenc-párt a mai napon tartott igen népes szerveződések gyűlésén *Hercegy* Ferenc verseczi országgyűlési képviselőt egyhangú és őszinte lelkesedéssel a jövő választásra újból jelölte. Miről nagyméltóságodat a párt megbízásából hazafias örömmel értesítem. *Zoffmann* Sándor pártelnök.

Báró *Podmaniczky* Frigyes erre a következő táviratban felelt:

„*Hercegy* Ferenc képviselőnek. pártunk e kiváló tagjának osztatlan lelkesedéssel történt újból jelölését igaz és őszinte örömmel vettem tudomásul.”

A temesvári választókerület szabadalvú pártja folyó hó 3-ikán tartotta alakuló gyűlését *Koleszár* János római katolikus plébános elnöklése alatt. Az értekezlet egyhangúlag *Jancsary* Sándort kiáltozza ki képviselőjelöltjének, aki a kerületet az alkotmány helyreállítására óta szakadatlanul képviseli.

Az államvasuti altisztek naggyűlése.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, augusztus 4.

Az államvasuti altisztek ma tartották meg naggyűlésüket a fővárosban. Körülbelül ezeken gyűltek össze az ország minden részéből és alapos tárgyalás után megállapították annak a memorandumnak a szövegét, amelyet a képviselőházhoz és a kereskedelemügyi miniszterhez fognak fölterjeszteni. A mozgalom során az altisztek bejelentették kívánságaikat az államvasutak elnökgazgatójának is, aki a legnagyobb méltánlyással nyilatkozott az akcióról és a testületnek helyzete javítását célzó törekvéseiről. Lelkes ovációval köszönték meg az altisztek ma *Ludvigh* Gyula elnökgazgató e támogatását. A mozgalom további sora elé reménységgel tekinthetnek az államvasutak fárhadhatatlan buzdóságú, pontos és kitűnő altisztjei, mert kívánságaikban mértéket tartanak, törekvéseikben nyugodtak és akciójuknak az igazság és a méltánnyosság az alapja. A mai naggyűlés biztató jele annak az eredménynek, amelyet nehéz munkájával, szorgalmával és kitartásával derekasan kiérdemelt az államvasuti altisztek kara.

A naggyűlésről a következő részletes tudósításunk számol be:

(A megnyitás.)

Az államvasuti altisztek hetvenegyes végrehajtó bizottsága ma délelőtt tíz órára hívta egybe az államvasuti altiszteket naggyűlésre. Kilenc óra után kezdtek gyűlekezni a Viga-dó-kávéházban, amely tíz órára zsufolóság megte. Mintegy ezer altiszt volt együtt az ország minden részéből, közöttük sokan az egyes nagyobb állomások megbízásából jöttek. Így képviselve volt: Temesvár 11, Püme 7, Zágráb 3, Debreczen 6, Nagyvárad 5, Miskolc 5, Munkács 4, Zólyom 2, Szabadka 3, Hatvan 4, Brassó 6, Kaposvár 2, Ersekújvár 4, Rákóc állomás 3, Kecskemét 4, Pozsony 4, Győr 6, Szolnok 3, Sátoraljaújhely 4, Komárom 4, Ó-Dombóvár 2, Szeged 1, Bruck 3, Bród 1, Piski 1, Petrozseny 2, Nagyszombat 1, Békés-Csaba 2, Szombathely 5, Székesfejérvár 2, Balassa-Gyarmat 2, Ujvidék 1, Zimony 1, Cegléd 1, Kassa 2, Kolozsvár 2, Adony-Szabolcs 1, Rákóc rendező állomás 20, Bába 7, Pécs 2 és Kelenföld 4 kiküldött altisztel. Miután a rendőrség részéről *Naszádi* Béla kapitányhelyettes rendben találta a gyűlés engedélyezési iratát, az elnök és a jegyző elhelyezkedtek az elnöki asztalnál.

Barok Sándor elnök rövid beszédében üdvözölte a megjelent altiszteket s kifejtette, hogy a mozgalom egyedüli célja, hogy az altisztek anyagi helyzete javuljon. A vidéki bizottságok főntebb felsorolt delegáltjai igazolása után az értekezletet megnyitotta. Beszámolt ezután röviden a mozgalom vezetőinek eddigi ténykedéseiről. Junius 20-ikán hangzott el az első szó az altisztek helyzete javítása érdekében, mintegy háromszázán gyűltek akkor egybe értekezletre és elhatározták, hogy a föltes hatóságok fordulnak bájuk orvoslása érdekében. Az első dolgunk az volt, — ugymond — hogy elmentünk méltóságos *Ludvigh* Gyula elnökgazgató urhoz s eladtuk a kívánságainkat. A mozgalomunk akkor az elnökgazgató ur nemcsak hogy helyeslőleg és jóváhagyólag tudomásul vette, de kijelentette, hogy méltánynak találja a kérésünket, tanácsot is adott az akciónkra vonatkozólag s megígérte, hogy figyelemmel fogja kísérni a mozgalmat és ha valamiről megelégedzünk, figyelmeztetni fog bennünk. (Lelkes fölkiáltások: *Éljen az elnökgazgató!*) E szavakkal eléggé nem dicsérhető buzditás után megkezdődött a szervezkedés. Ma együtt vagyunk s most már azt fogjuk megvitatni, hogy mit kérjünk a képviselőháztól és a kereskedelemügyi minisztertől. Ez a mai gyűlés napirendjének legfőbb pontja. Jelenthetem, hogy a fővárosi nagy végrehajtó bizottság megszerkesztett egy memorandum-tervezetet. (Eljénés.)

(A memorandum.)

A memorandum-tervezet nincs még megszövegezve, csak éppen az altisztek kívánalmait állította össze a végrehajtó-bizottság. Ezeket a kívánalmakat, mint a memorandum főalkotó részeit, az elnök fölolvasta.

A memorandum-tervezet az altisztek anyagi helyzetének javítása végett előterjesztéseket tesz és a képviselőháznak és a kereskedelemügyi miniszternek figyelmébe ajánlja a következőket:

Az államvasuti altisztek pragmatikai rendezést kérnek. Mindenekelőtt az előléptések ügyében teljes rendezést kívánnak. Vannak, akik már tíz-tizenöt éve hiába várják az előléptetésüket. Valamennyit egyszerre most természetesen nem lehet előléptetni, hiszen 5012 altiszt van most a 480 forintos fizetésben, lehetetlen, hogy egyszerre mind a 600 forintos fizetésbe lépjen. A kérésük tehát az, hogy a régebb idő óta szolgáló altisztek előbb, a későbbiek később lépjenek elő, de négy év alatt mindenki érje el az öt megiltető grádust.

A fizetések dolgában is sok visszasság van. Van olyan altiszt, akinek négy-öt tagu családja van és elsején — mindenféle levonások után — 50 koronát kap. Ebből nem élhet meg s tömördek tragédiának ez a forrása és annál szomoróbb ez, mert a lakbérösszeg is inkább lakbér-pótlék.

Az új illetmények szerint, amelyeket a memorandum javaslatba hoz, a IV. rangsor elesnek és a fizetés így rendeztetnék:

Rangsor	OSZTÁLY		
	3.	2.	1.
I.	2400 K.	2800 K.	3200 K.
II.	1800 K.	1800 K.	2000 K.
III.	1200 K.	1300 K.	1400 K.

A napidij 5, 6 és 7 koronában legyen megállapítva. Huszonöt év kelljen a teljes előléptéshez és harminc év legyen a teljes szolgálati idő határa. Az altiszt karban olyan elkülönítésekre nincs szükség,

amelyenek a hivatalnoki karban vannak. Kérik, hogy valamennyien elérjék a legmagasabb fizetési osztályt.

A régi I. számú utasításnak a hivatalos munkaidőre és a rendkívüli működésre vonatkozó intézkedéseit — ugymond — kérjük megváltoztatni s a rendkívüli működésért *órapénzt* kérünk. Az utasítás V. fejezetének 8. §-a a *rendbüntetések kimondásáról* intézkedik, erre vonatkozólag az altisztek *fölbizvitelre* való jogot kérik. A 42. §. a *fégyelmi bizottságokról* szól, amelybe, kérjük, *vétessenek föl altisztek is*. A VII. fejezetnek 8. §-a a *hivatalnoki lakásról* intézkedik, erre vonatkozólag a hivatalos rangsor szerint kérjük a megállapítást. A 38. §. az *illetményeknek a felüggesztés esetén való szabályozásáról* szól, ide tartozik az a kérdés, hogy az altiszt törzsfizetése a felüggesztés idején se legyen beszüntethető. A 40. §. az *illetmény-szabályozásról* szól *le- vagy főmondás esetére*. Erre vonatkozólag olyan módosítást kér a memorandum, hogy aki 5 éven felül szolgál, egy évi végkielégítést kapjon.

A *szabadságra* vonatkozólag a memorandum kéri, hogy akik 3—5 éve szolgálnak, évenként 8 nap, akik 5—10 éve évenként 2 hét, akik 10—20 éve 3 hét és akik 20 éven felül szolgálnak, 4 hét szabadságot kapjanak. Ezenkívül minden 10 napi szolgálat után legyen az altisztek egy szabad napja. A nagyforgalmú állomásokon pedig szüntessék be a 24 órás szolgálatot.

A *szolgálati idő* 30 évben állapíttassék meg, ezután a teljes nyugdíj folyósíttassék. Aki pedig a teljes nyugdíjkapessége után is szolgál még, az ne fizessen tovább a nyugdíjalapra.

A memorandum közkívánatra felvették még, hogy minden altiszt évenként négy *szabadnapot* kapjon, valamennyi altiszt — amennyiben lehetséges — a II. osztályban, ha pedig ez nem lehet, akkor tétessék lehetővé, hogy a III. osztályu jegyére ráfizethessen felsőbb osztályra.

A *helyettesítési illeték* teljes időre folyósíttassék. A *költözési ártálynak* akkor is folyósíttassék, ha az át-helyezés büntetés okából történt. A természetben kiadott *egyenruha* használati ideje szállíttassék le. Azok az altisztek, akik ruhát nem kapnak, kapják meg az ennek megfelelő pénzt.

A memorandum ezenkívül fölhívja a miniszter figyelmét, hogy az *illetmény-szabályozásnál* a helyi érdekeket is vegye figyelembe. Végül kéri a memorandum, hogy hivatalosan szüntessék be, hogy az egyes altiszteket az állomásokon hivatalos szolgálat közben: — János, Péter, József! néven szólítsák. Nem a címért, de az emberi méltóságért küzdenek, mikor az ur megszólítást kéri.

(A határozat.)

Az értekezlet a memorandumtervezetet a végleges memorandumra alkalmasnak *egyhangúlag elfogadta*.

Az egyhangú határozat előtt részben a részletekre tettek megjegyzést. részben fölvilágítást kértek: *Marusák János* (Miskolc), *Torzás György* (Temesvár), *Bartos* (Győr), *Horváth* (Nagyvárad), *Hegedűs Károly* (Nagyvárad), *Ligetfi Jakab* (Zólyom), *Róna Zsigmond* (Brassó), *Lehel Vince* (Budapest), *Abonyi Zsigmond* (Temesvár), *Táncos Mihály* (Kisce), *Halám Károly* (Székesfehérvár), *Ilyés József* (Kolozsvár), *Ventman Arnold* (Békés-Csaba), *Müller Adolf* (Fiume), *Weisz Adolf* (Fiume), *Bálint Ferenc* (Szeged), *Aradi Emil* (Petrozsény), *Szedmák József* (Sátoralja-Ujhely), *Salamon Zoltán* (Balassagyarmat), *Balog István* (Brassó), *Hirsch Mór*, *Csikvári József* (Komárom), *Bulin Gyula* (Keckemet), *Szabados Miksa* (Keckemet), *Kaszner Adolf* (Piski), *Korányi Manó* (Dpark), *Bura Lajos* (Temesvár), *Temkó* (Szabadka), *Ihász* (Budapest) és *Krausz* (Szabadka).

Elnök a memorandum egyhangú elfogadása után indítványozta, hogy *Ludvig Gyula* elnökgazgatót és *Hegedűs Sándor* kereskedelemügyi minisztert az értekezlet táviratilag üdvözzölje. (Helyeslés.) Miután jelentette még, hogy a betvenegyes végrehajtóbizottság permanenciában marad, az értekezlet az elnök életetése közben véget ért.

(A temesvári értekezlet.)

A mai nagygyűlés előkészítése érdekében az altisztek *temesvári végrehajtóbizottsága* *Torzás György* elnöklete alatt 28-ikán délután ülést tartott. A végrehajtóbizottság körlevélben értesíti az altiszteket az értekezletről.

Torzás György főkalauz a végrehajtóbizottság elnöke, a gyűlést megnyitotta s a bizottság az emlékirat tervezetét vette tárgyalás alá.

Hosszas vita és beható tárgyalás után következő pontokat fogadták el:

1. Az altisztek fizetésének legalsóbb fokát, az itt kitüntetett táblázat szerint 1000 korona képezze úgy, hogy a vonatkozó személyzet 24 évi szolgálati idő alatt elérje a táblázat szerinti III. rangfokozat 1 osztályát, míg az állomásszemélyzet 30 év alatt az I. rangfok I. osztályát.

	Lakbér	
	fizetés korona,	központi—vidéki.
IV.	3 1000	
	2 1100	400—300
	1 1200	
III.	3 1400	
	2 1600	500—400
	1 1800	
II.	3 2000	
	2 2200	600—500
	1 2400	
I.	2 2800	
	1 3200	700—600

2. Az összes szolgálati ágakra kiterjedő altiszteknek, a harminc évi szolgálati idő után, teljes fizetésnek megfelelő nyugdíjra legyen igénye. 3. A fizetés rendezése ne tekintessék előléptetésnek. 4. Szabadságunk méltányos és maradandóbb megállapítása úgy, hogy a szolgálati évek szolgálatának alapul és pedig 10 évig 2 hét, 20 évig 3 hét, azonfelül 4 hét volna a szabadságra való igény, mely szóbeli kérelemre engedélyeztessék. 5. A fégyelmi eljárásra való szabályok olyképpen módosítsa, hogy a fégyelmi bizottságban altiszt és szolga is lenne képviselve, mint az a hadseregénél van szervezve. A védelemnek is kellő alkalom adassék, mely célból a fégyelmi bizottság tárgyalásain a vádolt minden esetben megidéztessék. 6. A nyugdíj tekintettel arra, hogy azt minden alkalmazott járulékaiból fizeti, tehát tulajdon, fégyelmi uton sem vehető el. (Kivételt képeznek a becselen esetek.) 7. A napidíjak kiszabásánál azon elv, hogy egy állomáson 20 napi helyettesítés után már csak fél napi díj jár, mint indokolatlan és a tényleges állapotnak meg nem felel, egészen beszüntetendő; órarendszer helyett a naptári nap volna számítandó. 8. A vonatkísérő és mozdonyvezető utazási átalány. az élelmi cikkek drágaságához mérten javíttassék. 9. A nyugdíjazást vagy elhalálozást követő első évnegyedre lakbér folyósítását. 9. Az elhalálozási negyedre eső fizetés folyósítása, a hátramaradtak számára úgy, hogy az illetmény szabályzat 42. §-a 3. és 4. bekezdésében ezen szavak „máltánylást érdemlő esetekben”, illetve „kivételesen még” szavak törlendők volnának. 10. A temetkezési segély az alkalmazott után 120, neje után 80, gyermek után 40 koronában állapítandó meg. 11. A szolgálati rendtartás 38. §-ának utolsó bekezdése törlendő. 12. Lakásvizonyunk oly módon rendeztesse, mint az a hivatalnoki karnál van: t. i. a lakások szabványoztassanak.

A bizottság a fizetést pontot egyhangúlag elfogadta ugyan, de csak oly kikötéssel, hogy jelenleg az első négy pontot fogja az országos végrehajtóbizottságnak elfogadásra ajánlani, míg a többi nyolc pont előterjesztését későbbi alkalmas időre halasztotta.

Azután megválasztott a temesvári végrehajtóbizottság részéről a Budapesten augusztus 4-én tartandó kongresszusra mint kiküldött: *Torzás György*, végrehajtóbizottsági elnök, *Verő János*, végrehajtóbizottsági alelnök, *Bura Lajos*, végrehajtóbizottsági jegyző és előadó, *Szalay Benő*, bizottsági tag, *Szendrey Lóó*, bizottsági tag.

HIREK.

Budapest, augusztus 4.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Julius 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Ferenc József-rend.** A király a személye körüli minisztere előterjesztése folytán alsó-csernatóni *Csiky Lajos* debreceni evangélikus-református teológiai tanár és debreceni törvényszéki fogházai lelkésznek érdemei elismerésül a *Ferenc József-rend* lovagkeresztjét adományozta.

— **Frigyes császárné betegsége.** Kronbergből táviratozzák, hogy *Frigyes császárné* állapota még folyvást válságos. Az orvosok ma a következő jelentést adták ki:

*Frigyes császárné*nek évek óta lassan fejlődő *külső baja* az utolsó hét folyamán a *belső szervekre is kiterjedkedett*. A beteg ereje nem elégséges táplálkozás mellett gyorsan fogy. Ó felsége teljesen eszméletlen van és most nincs fájdalma. Aláírva: *Renvers, Spielhagen*.

A császárné betegyánál most a *Schaumburg-lippe* hercegnő, *Frigyes Károly* hesseni herceg és neje és a *görög trónörökös* és neje vannak. — A német császárné, a trónörökös, *Eitel Frigyes* és *Agost Vilmos* hercegek ma Kasselből Kronbergbe utaztak.

— **Petőfi-ünnep.** A budapesti egyesült jótékony magyar asztaltársaságok központja *Petőfi* halálának ötvenedik évfordulója alkalmából é hónap 11-én, vasárnap a Baross-utca 45-ik szám alatt levő kerthelyiségben *Petőfi-ünnepet* rendez. Az emlékünnep műsora: Elnök megnyitja: *tarja dr. Barta Ferenc*. Ünnepe beszéd: *tarja Soffer László*. Talpra magyar: szavalja *Lukács János*. Alkalmi költemény: írta és szavalja *Kornai István*. *Petőfi* politikai érdeme, értéke: írta és előolvassa *Szűcs Imre*. A honvéd, *Petőfi-től*: szavalja *Szendrey László*. Alkalmi költemény: írta

és szavalja *Dura Máté*. Az örült, *Petőfi-től*: szavalja *Lukács László*.

— **Crispi.** Egy *nápolyi* távirat jelenti: A *Crispi* állapotáról ma reggel 1/7 órakor kiadott orvosi jelentés szerint *Crispi* nyugodtan töltötte az éjszakát. A délután 4 órakor kiadott orvosi jelentés szerint az erő hanyatlása és a szívgyengeség egyre tart. Öntudatát nem veszítette el a beteg. Az orvosok azt hiszik, hogy a betegnek feltétlen nyugalomra van szüksége, mert a legkisebb izgalom is kedvezőtlenül befolyásolná állapotát.

— **Eihunyt püspök.** A hazai görög-keleti egyházat súlyos csapás érte. *Temesvárról* táviratozzák, hogy *Popovics* Nikanor szerb püspök ma hajnali 4 órakor 71 éves korában szívszélhűdésben meghalt. 1891 októberben *Brankovics György* patriárka helyébe választották meg *temesvári püspöknek*. 1895 februárban amputálták a bal lábát, de az amputáció következtében támadt szívhaj voszedelmes tünetei csak fél év óta léptek föl. Halálát három férjes leánya siratja. A temetése kedden délelőtt lesz. Az egyházmegyei főhatóság gyászjelentést adott ki.

— **Szilágyi Dezső emléke.** *Szilágyi Dezső* elhunytá alkalmából folytonosan érkeznek részvétiratok úgy testületek, mint magánosok részéről a megboldogott rokonához, *Lukács Sándor* pénzügyi tanácsoshoz. *Szeged* szabad királyi város tanácsától a következő részvétírat érkezett:

Nagyságos ur! Mai napon tartott ülésünkben hazafit mely fájdalommal emlékeztünk meg azon pótolhatatlan veszteség elöl, mely *Szilágyi Dezső*nek váratlanul bekövetkezett elhunytá által nemcsak a gyszba borult családot, hanem az egész magyar nemzetet érte. Igazán nem tudjuk, hogy a megboldogultban kit sirassunk? A kiváló jogtudóst, az alkotó minisztert, a példányzerű képviselőházi elnököt, avagy a lángeszű férfit, ki a szabadelvű eszméknek oly nemes gondolkozású tantörít-batatlán harcosa, vezére volt minden időben, minden körülmények közepeit. Fogadja Nagyságod *Szeged* város közönsége és hatósága nevében legőszintébb részvétünk kifejezését azon kérelmünk kapcsán, hogy kegyeletes érzelmeinket nagyrabecsült családjának tagjai előtt tolmácsolni kegyeskedjék. Kelt *Szeged* szab. kir. város tanácsának 1901. évi augusztus hó 1-én tartott üléséből. *László Gyula* h. polgármester.

Levélben adtak a mai napon részvétüknek kifejezést: *Gróf Gyürky* *Ábrahám*, *Lukács Antal* főrendiházi tag, *Jankovich János* miniszteri tanácsos, *Tábdy József* cs. és kir. kamarás, *dr. Feichtinger Elek* közgazgatási bír., *Mezei Mór* és *Hertelendy* orsz. képviselők, *Benkó Gyula* min. osztálytanácsos, *dr. Fábry Sándor* alispán, *Mocsanyi Sándor*, *dr. Exner Kornél* egyetemi tanár stb.

Baró Podmaniczky Frigyes, az országgyűlési szabadelvűpárt elnöke Hódmezővásárhelyről a következő levelet kapta:

Nagyméltóságú pártelnök ur! *Szilágyi Dezső*nek az egész magyar nemzetet őszinte és mély gyász érzetével előtöl váratlan elhunytá alkalmából akarok Nagyméltóságod előtt kifejezést adni a hódmezővásárhelyi szabadelvűpárt nevében a részvételeink azon pótolhatatlan vesztesége fölött amely az országos szabadelvűpártot legkiválóbb tagjai egyikének halálában és a fájdalomnak azon sorcsapása miatt, amely a nemzetet nagy fának, a polgári erények fényes mintaképének, a liberalizmus erős védőbástyájának elvesztésében érte. *Hódmezővásárhely*, augusztus 2-ikán, a hódmezővásárhelyi szabadelvűpárt nevében *Fári Antal*, pártelnök.

Tátrafűtéről táviratozzák, hogy a *Magyarországi Kárpát-Egyesület* mai közgyűlésén *Münich Aurél* elnök megható szavakban emlékezett meg *Szilágyi Dezső* elhunytáról; indítványára a közgyűlés kegyelete jelölő jegyzőkönyvileg örökítette meg a nagy halott emlékét.

— **Hajótörötték a Jeges tengeren.** *Krisztiműből* táviratozzák: A *Morgenbladet* jelenti *Vardból*: *Jeges-tengeri* halászokkal nyolc hajótörött jeges-tengeri utas érkezett ide. A hajótörötték a *Novaja Zomja* közelében elpusztult *Stroemon* és *Familien* hajókról valók. Hat ember sorsáról még semmit sem tudnak. A többi legénység kis szigetekre menekült, ahol két hét múlva *Jeges-tengeri* halászok vették fel őket.

— **Santos Dumont léghajója.** *Párisból* táviratozzák, hogy *Santos Dumont* ma délután megint felszállt léghajójával. *Hajója* azonban kissé megrongálódott és emiatt mindjárt le is kellett szállnia. Holnap reggel 6 órakor *Santos Dumont* újra megkísérelti a felszállást.

— **A szobrász-iskola újjászervezése.** Az epreskerthi művésztelepen mástól évtizeddel ezelőtt létesített *Trefort* *Agost* néhai közoktatásügyi miniszter a magyar királyi szobrász-iskolát, melynek vezetésével *Strobl* *Alajos* tanárt bízta meg. Az iskola eddig is több tehetséget nevelt a magyar művészetnek, jóllehet, hogy az iskola vezetője nagy mértékű művész-elfogultsága miatt nem taníthatta a növendékeket rajzra, tervezésre s inkább csak a szellemi vezetésben volt mesterük. Ujabbban az a terv merült föl, hogy az in-

lézetet rendszeres mesteriskolává alakítsák át Strobl tanár ez irányban már megtette előterjesztését a közoktatásügyi minisztériumhoz.

— **Szerencsétlenség egy hajó vízrebotásánál.** Pétervárról táviratozzák: A III. Sándor Imperátor páncéloshajót ma nagy viharban vízrebotászták. A vízrebotás alatt a szél letépte az emelődarum kitűzött lobogót, amelynek nyele agyonütött egy tisztet és egy kadétot. A hajó parancsnoka, három kadét és egy rajzoló is megsebesült, de csak az egyik kadét sérülése súlyos.

— **Árpád-ünnep Pusztaszeren.** Messze vidékre szóló lényenylejtolt le ma Pusztaszeren, a hét vezér vérszerződésének szent helyén a honalapító Árpád emlékünnepe. A szegedi Szombatosok társaságáé az érdem, hogy ez az ünnep minden évben megtartatik s az ő érdeme, hogy ezuttal is méltó siker koronázta. A mai ünnepen is több ezer ember vett részt, kik már a kora hajnalban talpon voltak, hogy jelen lehessenek az ünnepségen.

Reggel fél öt óraker gyülekezett a nagyszámú lakosság a szegedi Kossuth Lajos Sugár uti töltőt-laktanya előtt s hosszú kocsisorban vonultak az országúton Pusztaszerre. A közönség túlnyomó része azonban már hajnali három óraker indulva, gyalogszettel tette meg az utat. Mindannyian reggel fél nyolc óraker érkeztek a történelmi nevezetességű Árpád-szobor elé, hol fábert fűtöttek.

Kilenc óraker Várady Gyula hitoktató istentiszteletet tartott a szabadban, majd pedig szentbeszédet mondott. Ezután a szombatosok daloskora eleinkelte a Himnuszt, mire dr. Tuschler J. elszavalta Rostkowitz Artur hírlapíró „Pusztaszer” című alkalmi költeményét, melynek utolsó strófiája így hangzik:

Süssön le rá a nap, ez az örök bolygó,
Amíg a föld háta virágokat terem,
Legyen ragyogása örökké mosolygó,
Amíg magyar szívben fakad a szerelem,
Tájalja e földet így az idők vége, —
Még akkor is itt állj, Árpádnak emléke!

A szép költemény nagy hatást ért el. Lendületes ünnepi beszédet mondott ezután dr. Kósz István szegedi ügyvéd, melynek minden mondatát perekek díjenzet a lelkesült tömeg. Csényi Gyula saját költeményét szavalta el, mire Lábdy Antal tartalmas beszéddel bezárta az ünnepséget, buzdítva az egybegyűlteket hogy ezt a zárandókat tegyék meg ezután is legalább egyszer minden esztendőben. A Szózat elenkésével a lélekemelő, hazafias önnepség véget ért. A nagyközönség még bevárta a délután négy óraker kezdődő nagy népiünnepélyt és sokáig gyönyörködött benne. A szombatos társaság este 9 óraker a szokott bankettét tartotta meg Szegeden, számos hazafias tősbán ünnepelve a honiogláló ősök és vezérek emlékeit.

— **Védekezés a pestis ellen.** A kereskedelemügyi miniszter a Konstantinápolyban előfordult pestis esetek következtében a m. kir. államvasutak igazgatóságának, valamennyi vasutnak és hajózási vállalatnak, valamennyi posta- és táviráda igazgatóságának és hivatalnak, végül a m. kir. tengerészeti hatóságának a következő rendeletet adta ki:

Tekintettel a Konstantinápolyban felmerült pestis-esetekre, ezen ragályos betegség behurcolásának megakadályozása végett, a bel-, pénz- és földmívelésügyi miniszter urakkal, valamint az osztrák kormányval egyetértőleg, az 1900. évi május hó 7-én 33 551. sz. alatt kiadott és némely árunak és tárgynak Egyiptomból való behozatalát és keresztülvitelét megtiltó rendeletem hatályát Konstantinápolyra is kiterjesztem. Ezen rendelet azon napon lép hatályba, amelyen az az illető vám-, illetve rhévitalok tudomására jut. Budapest, 1901. évi augusztus hó 1-én. A miniszter helyett:

Nagy. s. k.,
államtitkár.

— **Felrobbant ágyugolyó.** Megrendítő szerencsétlenség történt ma délután a főváros szomszédságában lévő Örkényen. A katonai gyakorlótérben négy gyerek egy ágyugolyót talált, amely vigyázatlanságuk következtében felrobbant és súlyos sebeket ejtett rajtuk. Örkényben tartja a tüzérség a gyakorlatait. A lövőgyakoratok alkalmával sokszor megtörténik, hogy az ágyugolyó nem pattan szét, hanem épen marad. Ezeket az ágyugolyókat — katonák nyelvén *döglött golyókat* — az örkényi gyerekek a gyakorlatok után összekeresik és csekély jutalom ellenében a katonaságnak visszaszolgáltatják. Ma délután Gassik János örkényi földmívelő három fia: András János és György, társukkal, Dolicsák Józseffel a gyakorlótérben egy ilyen épen maradt ágyugolyót találtak. Ahelyett, hogy hazavitték volna, hogy holnap beszolgáltatassák a gyakorló tüzérségnek, játszanak kezdte a golyóval. Aztán abbahagyták. Dolicsák József ekkor egy légladaralbal ütögetni kezdte a golyó gyújtókanócait. Az ágyugolyó egyszerre irtózatlan dőrejjel szétrobbant és a négy gyerek a következő pillanatban súlyos sebekkel borítva terült el a földön. A robbanásra és a sebesültek jagatására néhány örkényi paraszt a robbanás színhelye felé futott. Amikor látták, hogy mi történt, a mentőkért telefonoztak Budapestre. Derék mentőink egy csapata dr. Virostek Győző vezetése alatt meglepő gyorsasággal kikerkezett és rögtön apo-

lás alá vették a sebesülteket, akiknek a testén az ágyugolyóban levő vasdarabok és vasszőgek irtózatlan roncsolást végeztek.

Gassik Andrásnak (15 éves) a jobb felsőkarját teljesen szétzúzta a golyó, a jobb mellkasát pedig kiszakította.

Gassik Györgynek (12 éves) jobb alsó lábszárán nyitott törése és roncsolása van. Gassik János (13 éves) a fején sérült meg nagyon súlyosan és ballába alsószárán nyitott törése van. Dolicsák Józsefnek (18 éves) pedig a bal alkarját roncolta szét és jobb lábának alsó szárán nyitott törése és roncsolása van.

A szerencsétlenül járt fukak a mentők utközben eszmélre tudták téríteni. Allapotuk mindazonáltal nagyon súlyos és Gassik János, meg bátyja András valószínűleg belehalnak sebeikbe.

— **Házasság.** Zeiler Lajos budapesti gyári képviselő eljegyezte Zách Teréz lippai könyvnyomdatu-lajdonos leányát, Annuska kisasszonyt.

— **Az állami tisztviselők mozgalma.** A Budapestben megtartandó állami tisztviselői kongresszust előkészítő központi bizottságnak elszállásoló és fogadó albizottsága Hank Gyula pénzügyi tanácsos elnökelte ültet e hó 3-án délelőtt 6 óraker tartotta alakuló ülést. Megválasztották jegyzővé Csépi Józsefet s a bizottság a következő uj tagokkal egészítette ki magát: Csikán Rezső, Stadler Nándor, Jánssy Jenő, Nagy Gergely, Keresztes Domonkos, Matheidesz Béla, Nemes Ignác, Tiesénszky Aladár, Kammersperger Ignác, Vaskó Mihály, Jakabfy Elemér, Netkovszky Albert, Némethy János, Parsinszky István, Pressler Antal, Krekál Lajos, Reó József, Igel Jenő, Leszk Odön, Brandstätter Jenő, Monspát János, Kékesy Imre, Blaskó Arthur, Beresár Elek és Pandi József. Bizottságot küldtek továbbá ki, hogy a szállodások és vendéglősök ipartestületi elnökségével tárgyaljon, hogy a kongresszuson megjelenő tisztviselők elszállásolása és étkezése mérsékelt áron történjék. Végül elhatározták, hogy megkeresik a központi bizottság elnökségét az iránt, hogy a kongresszuson megjelenő azon tisztviselők névsorát, akik az elszállásolásra reflektálnak, e bizottsággal mihamarabb közölje.

Az aradi és ujaradi állami tisztviselők bizottsága a budapesti kongresszust előkészítő bizottság által kidolgozandó memorandum-tervezetbe a következő 12 pontot kívánja fölvetetni:

1. A m. kir. állami tisztviselők fizetése az osztrák állami tisztviselők fizetésével, lakpénze pedig a katonai lakaspénzzel legyen egyenlő.
2. Az állami tisztviselők javadalmazásának a szolgálati évek arányában való emelkedése minden eshetőség ellen biztosított.
3. A fokozatos előléptetés legvégső határa öt év legyen és az előléptetésre névze az eladósodás ne képezzen akadályt.
4. Az állami tisztviselők köteles szolgálati ideje 20 év legyen.
5. Az özvegyi nyugdíj és árván maradt gyermekek nevelési pótléka tölemeltessék és a nevelési pótlék már egy gyermek után is járjon.
6. A temetkezési járuléka a nőlen tisztviselők után is kiadassék.
7. A tisztviselők mindenkor fizetési osztályuknak megfelelő napi- és fuvardíjt kapjanak, vagyis az 1896. évi min. tan. szabályzat 17. és 27. szakasza törlendő.
8. A kinevezés folytán beálló áthelyezés esetére is érvényben legyen a hivatkozott min. tan. szabályzat 40. szakasza, vagyis a kinevezés esetére is megkapja a tisztviselő az átköltözködési illetményeket.
9. A pénzkezeléssel megbízott tisztviselők a tisztbi biztosítékok letételének kötelezettsége alól fölmentessenek.
10. Az állami tisztviselőknek minden évben négy, illetőleg hat heti szabadság törvényileg biztosított és a vasárnapi munkaszünet rájuk is kiterjesztessék.
11. Sürgősök alkotassék megfelelő szolgálati pragmatika.
12. Az állami tisztviselők mindenütt hassanak oda, hogy a képviselőjelöltek vegyék fel programjukba a fentebbi pontokban föl sorolt kívánalmak megvalósítását.

— **Gyilkos merénylet az utcán.** Minics Tamás nagyfuvaros elbocsátotta szolgálatából Suly Márton kocsisát. aki iszakossága következtében nem végezte rendszeren a munkáját. Az elbocsátott kocsis ma este megleste volt gazdáját. A Mester- és gróf Haller-utca sarkán magtámadta Minicsot, akinek atléstén egy nagy késsel súlyos sebet ejtett. A megtámadott nagyfuvaros segítségért kiáltott, amire egy nagy tömeg a szökni készülő merénylőt üldözöbe vette. Suly többször kiskiltott üldözői kezei közül. Egyszerre azonban összeesett, mert valamelyik üldözője egy késsel súlyos sebet ejtett rajta. A súlyosan sebesült kocsisat a mentők a Rókus-kórházba vitték. A rendőrség megindította a nyomozást annak a kiderítésére, hogy ki szur'a

meg a merénylő kocsisát. Minics nagyfuvaros sebe is súlyos.

— **A kolozsvári rendőrség ellen.** Kolozsvárról táviratozzák: Ma délelőtt két gyűlést tartottak a minap történt véres incidens tárgyában. A városi képviselőtestület tagjainak értekezletén többek hozzáslólása után báró Feilitzsch Artur képviselő indítványára kimondták, hogy sürgős felterjesztést intéznek a kormányhoz, hogy soron kívül államosítsa a rendőrséget Kolozsvárt. Ugyanezokor népgyűlést tartottak a tornaintézet udvarán. Több iparos hevesen kelt a rendőrség durvasága ellen. Mindenik eseteket sorolt elő, amelyekben sérelmet szenvedett. A gyűlés tizenhéttagu küldöttséget küldött ki, amely érintkezék a városi bizottsággal.

Este 8 óra után a cirkusz környékén egy rendőr összerördült egy emberrel. Pár pillanat alatt óriási tömeg gyűlt össze, mely meg akarta lincselni a rendőrt. Erre segítségül érkezett a rendőrnök két társa, akik kardot rántották, miközben egy embert megsebesítettek. Ezután a rendőrök elittottak a városházára, melyet a tömeg megostromolt. Beverték az ablakokat, beverték a főkapitány ablakait nagy zaj között. Ekkor a rendőrség két század gyalogságot kért, amely elzárta a városházát. A városban nagy az izgatottság. Három rendőr megsebesült.

A véres tüntetésről még a következő részleteket jelentik: Este 8 óraker két ember haladt részeg állapotban énekelve Kolozsvár utcáin, amikor egy rendőr felszólította a zajongókat, hogy ne énekeljenek. Az egyik ember erre kést húzott elő a csizmájából és rámondult a rendőrré.

— **Arrébb kotródj, mert baj lesz, most már mi parancsolunk.**

A jelenetre többen verődtek össze, akik gyűlölködébe fogták körül a rendőrt, de haragjukat még jobban fokozta az a körülmény, hogy a rendőr a két ember ellen kardot rántott. Ujabb rendőrök érkeztek, akik azonban a nagyszámban egybegyűlt embertömeg elől megfutamodtak, a nép pedig teljes haragjával fordult a rendőrség ellen. A megfutamodott rendőrök segítséget kértek és az összeittközés után most már csapatjával érkeztek a színhelyre. Valóságos haró fejlődött ki a rendőrök és polgárok között, több rendőrt megsebesítettek, kövekkel megdobáltak és a verkedésnek csak a katonai járőröknek szuronyos megjelenése vetett véget.

A feldühödt tömeg pedig a városháza elé húzódott, ahol a rendőrség tanyázik. A hatalmas épület összes ablakait bezárták és tovább is mennek romboló munkájukban, ha két század katonaság nem jelenik meg a helyszínen, akik kardont vontak és így tartották a népet távol a városházától.

A nép erre a tornavivódát kereste föl, ahol a nyári mulatózók között ügyeletes rendőrök szoktak tartózkodni. A tömeg betört a mulatóhelyiségbe, a rendőrök azonban elbujták és az emberek tomboló haragjukban most már a butordarabok, tükrök, ablakok ellen fordultak és semmit sem hagytak épségben. Itt is a katonaság zavarta a a zendülőket.

A zendülés híre a zendülők felé terelte az embeket és az elhatalmasodott sokaság tovább folytatta pusztító utját.

Kiadták a jelszót:

— **Menjünk a rabok házához, ott vannak rendőrök.**

A tömeg a városi fogház elé vonult, a bezárt kaput feltörték, a rabok celláit kinyitották és szabadon eresztették őket. Egy ember pisztolyal be is lőtt a rendőrök közé, de emberéletben kár nem esett.

— **Fel kell gyujtani a nyári színházat!** — ez volt az ujabb jelszó, a nép oda is húzódott, de terükét nem valóshíthatták meg, mert itt egy század kivonult katonaság megakadályozta ezt. A tömeg haragját megkisérelték beszédekkel csillapítani, hírlapírók közölték az emberekkel, hogy Deák rendőrkapitány le fog mondani az állásról.

A megnyugtató beszéd azonban nem használt, Deák nevének említésénél fölkeresték a rendőrkapitány lakását, ahol amiez csak hozzáérhettek, mindent elpusztítottak. Deáknó fiával elzárkózott legbelső szobájába és úgy várta be a zendülők távozását.

Szabó rendőrkapitány házát is fölkereste a haragos nép, berontottak az udvarra, a szobába, a háznépe nem volt odahaza és összerördtek, zuztak minden butordarabot.

A katonaság most már teljes erővel fogott hozzá, hogy a nép romboló szenvedélyét megfékezze. Az emberek dacosan szembeálltak a katonasággal, botokat emeltek rájuk, egy ember pedig leköpte Müller századost.

Óriási erőszéltés után és előkelő polgárok csillapító szavai után nagynehezen rábírták a népet, hogy romboló munkájukban megálljon. A felizgatott emberek nagynehezen szedték széjjel és csak a késő órákban borult csönd Kolozsvár utcáira.

— **A Kormos-ügy.** A Kormos-Szelle ügyben tudvalevőleg újabb leveleknek jutottak a nyomára, amelyek azt mutatják, hogy Szellének már 1892-ben összeköttetései voltak a Kurján. A leveleket a vizsgálóiratokhoz osztották. Tudomást szerzett róluk dr. Nyírő Géza vizsgálóbíró, aki a minap felszólította a csődöt megmondókat, dr. Kertész, hogy az újabb leveleket küldje be hozzá. Kertész a leveleket tegnap át is adta Nyírőnek, aki azokat borítékba téve, lepecsételte.

Az egyik levélnek az a része, melyet itt alább közlünk, nem szorul magyarázatra:

Sietek örömmel értesíteni, hogy sógorom előadása alapján a ... pert megnyerte.

U. i. Ennél gyorsabb és biztosabb „igazságszolgáltatást” kívánni sem lehet.

— **Hajók összeköttése.** Odesszából táviratozók: Az orosz hajózási társaság *Potemkin* nevű gőzhajója Nikolajevbe menet összeköttött a *Rusalka* személyszállító gőzzel, amely nagyon megsérült. A *Rusalka* utasai a *Potemkin* öltette s Nikolajevbe vitte.

— **A fürdés áldozata.** *Waldhauer* Antal géplakatos tegnap Újpesten fürdött. Fürdés közben az ár elragadta és a Dunába jut. Holttestét ma kifogták Újpesten, az esztergomi vasúti hid mellett.

— **Életunt asztalos.** Ma délelőtt *Nagy József* 20 éves asztalossegéd a *Ferenc József*-rakpartról a Dunába ugrott. Még élve kimentették. A mentők a Rókusba szállították.

— **Cigányzene a Telefon Hírműködésében.** A Telefon Hírműködés összes állomásán keresztül ma este cigányzene lesz hallható. A zeneközlés 8 óráig tart, de félbeszakítja ezt a tözdeolvasás, amely 8 óra 15 perckor van és a fél 10—10 óráig tartó esti felolvasás, amelynek keretében az est folyamán érkezett legújabb híreit olvastatja fel a beszélő újság. A cigányzene-átvitel, amelyet előzetesnek szárazkötésűre közzévetit a Telefon Hírműködés, az Emke-kávéházról történik, ahol Zöldi Marci zenekara játszik.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Művészet Nagymaroson.** A nyaraló közönség rendkívül érdeklődése mellett tegnap érdekes művészet volt Nagymaroson. *Márkus Aranka*, az Operaház jeles fiatal művésznője nagy hatással énekelte a *Troubadour* börtönáriáját. Endrődy egy költeményének művészi elszavalásával is nagy sikert aratott. *Haasz Paula*, a bilitzi Opera drámai primadonnája az *Ördög Róbert* és a *Cigánybáró* egy áriáját énekelte kitűnően és zajos siker kíséretében. *Várnai Jenő*, a kassai színház fiatal művésztárgya *Váradai Antal Tamí* című költeményét szavalta mély érzéssel. Végül *Goldmark* Rubin operanének erősen csengő hanggal kellemesen énekelte a *Salamon-áriát*. A díszes és nagy közönség a közreműködők produkcióit zajos tapsokkal honorálta. A hangverseny tánc követte.

** **Műkedvelői előadás.** Julius 28-án, vasárnap, *Bzarszó-Balatonfűrdőn Faragó* Ilona kisasszony szépen sikerült műkedvelői előadást rendezett az ottani szegények javára. A magas színvonalán álló előadás ének, szavalat és zeneszámokból állott; különösen kiténtek a következő szereplők: *Moór Csizsoltin*, *Erdős Margit*, *Horovitz Piroška*, *Deutsch Tilda*, *Östreich Erzsike*, *Jass Pista*.

** **Egy japán író a gésákról.** A berlini *Kelet-Ázsia* című folyóiratban, amelyet *Tamai Kisak* japán író szerkeszt, egy japán ember hosszabb cikket írt *A gésák* című operétről és ennek rendezéséről. Az érdekes cikkből közöljük a következő részt: „Az európai színésznők többnyire eredeti japán kosztümökben lépnek föl ebben az operetben és csak arra kell őket figyelmeztetnem, hogy mi a ruha balszereglét vetjük át a jobboldalra és nem megfordítva. A férfiosztályunk dolgában a legnagyobb időrendi zavar uralkodik. *Imari* márkí ó-dívatú hajfonattal lép föl, a mi feudális lovagkorunknak karrikaturás kosztümjében, amely korban még a katonák nem viseltek nadrágot. Hiába törtem fejemet, hogy honnan szerezte be a költő *Imari* márkí kisérfőjének a ruháját. Ez az alak az állatkertbe való. Hát még *O-Mimoza*-Szán szeretője, *Katana* hadnagy ur! Mig nemzetünket ez az operett meglehetősen ferde világtításban mutatja, addig a mi kínai szomszédunk pompás ábrázolóra talált *Vuncsi* személyesítőjében. Ez az alak semmiesetre se tipikus a kínai nemzetre nézve, de pompás fotográfia azoknak a csuszó-mászó kínai üzereknek, akik Ázsia minden kereskedelmi városában található. Csak hogy tudommal még nem fordult elő, hogy japán teaháznak kínai gazdája lett volna, Ami „majank”, amelyet teaháznak fordítanak, vendéglő, ahol minden egyes vendég vagy társaság külön szobában mulat. A tea szervíz-zása itt melles és különben is pincérek szolgálják föl, nem a gésák. Senkise megy nálunk teaházba csak azért, hogy teát igyék. — Nem felel meg továbbá a mi viszonyainknak, hogy a gésák a teaházban laknak. A gésáknak vagy különlakásuk van vagy fogadószüleiknél laknak. Csak megrendelésre szabad teaházban megjelenniük és rendőreleg

meg van tiltva, hogy éjjel előtt elhagyják. A szerző bizonyára Yokohamában látta azokat a hírhedt házakat, ahová azonban csak idegenek járnak. Ugy hallom, hogy itt a leányok, akik a gésa névre nem méltók és muzumáknak nevezetnek, a *Chonkina-táncot* a legvégső eszküvenciájig viszik. Az igazi gésák hivatalos esküvőre, lakomákra, jubileumi ünnepségekre, ahol hölgyek is vannak jelen és táncokkal, énekekkel, társalgással fűszerezik a mulatságot. A társaságban a legjobb tónust alkalmazzák, szerények és ildomosak.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **A Vasárnapi Ujság.** *Szilágyi* Dezső emlékének szentelte a *Vasárnapi Ujság* szerkesztősége és szép és előkelő tolyóirat a heti számát. Több szeretettel és finom szellemmel megírt és számos arképpel díszített cikkben méltatja az elhunyt államférfiú nemes pályáját. Becsessé teszi és számot még *Erdélyi Zoltán* hangulatos költeménye és *Szokolay Kornél* közleménye, amely a bosnyák földet mutatja be képből és írásban.

SPORT.

* **Kottingbrunnli löversenyek.** Ma nyert befejezt a kilencnapos, eseményekben gazdag kottingbrunnli meeting. A mai utolsó napon futották a klaszszikus kottingbrunnli nagy díjat, melynek 20.000 koronás díjért, igaz, csak igen kevés, mindössze négy ló vett részt de mind a négy az első klasszis-hoz tartozik és mindegyikük szép multra tekinthet vissza. *Ignatieff* vitte a legnagyobb súlyt és *Patronnak* 4 lóntot, *Frangepán* és *Bruce Lovenak* 11 fontot kellett cedálnia. *Ignatieff* mindazonáltal nagy formáról tett tanúságot és feltartva győzött *Patron* ellen, *Frangepán* harmadik egy fejhoszszal a végsőig kilovagolt *Bruce Lowe* ellen.

A nap többi futama mi különset sem nyújtott. Ellenben megemlítést érdemel a program második futamának a kétévesek eladóversenyének lezajlása. Hét ló indult, négy a *Herbert Reeves* istállóból és három a *Reynoldi* istállóból. Így természetesen az istálló avval a lóval akart nyerni, amely neki legjobb. ban tetszett, az ilyen versenyeknek pedig semmi reális alapja nem lehet. Az egyes futamokban csak igen kevés ló indult, mert a legtöbb istálló már elhagyta *Kottingbrunn*-t. Nagy meglepetés volt *Lachigun* győzelme, a bucsuversenyben *Nevermind* és *Quid nunc* ellen.

A részletes eredmény a következő:

I. **Gátverseny.** Díj 1800 korona. Távolság 3200 méter. Hg. *Auersperg Fakir*-ja (*Williamson*) első, *Dr. Haber L. Savoyard*-ja (*Shinn*) második, *Cheruel Gy. Elluci*-ja (*Brown*) harmadik. Azután: *Wacpan*, *White Lic.* Totalizátor: 10: 20. Helyre fogadások: I. 50: 70. II. 50: 117.

II. **Kétévesek eladóversenye.** Díj 2000 korona. Távolság 1200 méter. *Eleonora* ménes *Bauksia*-ja (*Gülichrist*) első, *Haupt-Buchenrode Aëronaut*-ja (*Huxtabla*) második. Napagedi ménes *Plat du jour*-ja (*Ross*) harmadik. Azután: *Minaret*, *Miss Chamberlain*, *Préferenc*, *Windsbraut*. Totalizátor: 10: 17. Helyre fogadások: I. 50: 57. II. 50: 54. III. 50: 52.

III. **Kottingbrunnli-díj.** Díj 2000 korona. Távolság 2800 méter. *Báró Üchritz Zs. Ignatieff* (*Taral*) első, *báró Rothschild N. Patronja* (*Adams*) második, *báró Harkányi I. Frangepán* a harmadik. Futott még: *Bruce Lowe*. Totalizátor: 10: 26. Helyre fogadások: I. 50: 62. II. 50: 80.

IV. **Eladóverseny.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Mr. Lincoln Royal Flush* a (*Bullford*) első, *Nr. Siltres Gondija* (*Black*), második, *Mr. Redgrey Rózsa Lili* (*Adams*) harmadik Totalizátor: 10: 15.

V. **Kétévesek eladó hanécaja.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Gr. Trauttmansdorff L. Frasoitia* (*Ross*) első, *Egyedi L. Fata Morganaja* (*Slack*) második, *Herzog M. Békésje* (*Prudames*) harmadik, azután: *Flohrdalin*, *Escamillo*, *Sarkas*. Totalizátor: 10: 25. Helyre fogadások: I. 50: 74. II. 50: 83.

VI. **Háromévesek gátversenye.** Díj 1800 korona. Távolság 2800 méter. *Lov. Wiener-Welten R. Kigridioje* (*Lawion*) első, *Herzog M. Betvárya* (*Shinn*) második, *Mr. Word Windsorja* (*Brown*) harmadik, azután: *Alfalfa*, *Scarab*. Totalizátor: 10: 14. Helyre fogadások: I. 50: 55. II. 50: 77.

VII. **Bucsuverseny.** Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. *Lov. Wiener Welten Lachigun*-ja (*Ross*) első, *br. Springer G. Nevermind*-ja (*Adams*) második, *br. Üchritz Zs. Quid nunc*-e (*Taral*) harmadik. Totalizátor: 10: 39.

** **Egy nagyszabású csaiás** tartja izgatottságban a párisi löversenyek látogatóit. A páris melletti *Colombes* versenypályán ugyanis egy *Colimaçon* nevű, rendkívül rossznak ismert ló győzelmére igen nagy osztalékot fizetett a totalizátor. A ló a verseny után 1500 frankért eladott és a mikor a vevő a versenypálya állatorvosa által megvizsgáltatta, kitűnt, hogy a győztes nem is *Colimaçon*, hanem egy nejrég Angliából importált, hasonló külsejű, de sokkal nagyobb versenyképességű ló. A család bűnrészei részben

megkerültek, azonban egy *Herecourt* nevű ember, akinek állítólag legnagyobb része volt benne, idejében külföldre szökött.

** **A Festetics-istálló** képviselve lesz a baden-badeni versenyeken. — Kirándulást tervez még a *Hesp* és *Milne*-istálló.

** **A Rohonczy-istálló** nem fog részt venni a tátra-lomnici versenyeken.

** **Gr. Degenfeld Imre** az 1903-i angol Derbyre benevezte a *Bona Vista-Dereen* után származó sárga ménosikót.

Nyitlér.

6 es. és kir. apost. felsége születésnapjára, valamint a *Szent István*-napra Magyarország nemzeti ünnepére, ajánljuk a közkeveltségu

„**Transsylvania és Vin brut**“ magyar pezsgőket és a francia mód szerinti pezsgőgyártás iránt érdeklődőket gyárunkban bármikor szívesen látjuk. Teljes tisztelettel

Louis François & Co.

pezsgőgyárosok és kir. udvari szállítók BUDAFOK.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága.

Vagyok 1900. december 31-én

1,687,840,168.54 frank.

Biztosítással állomány 1900. december 31-én

5,914,496,829.12 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, IV., Károly-kört 26.

(Az e rovat alatt közöltneknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Portsmouth, augusztus 4. A *Viper* torpedozónaszád, amely 34 csomónyi sebességgel haladt, az *Alderney* szigeten egy sziklán hajótörést szenvedett és elsüllyedt. A tisztikar és a legénység megmenekült.

Tambov, augusztus 4. *Nikolszkoje* faluban, a tambovi kerületben, az éjjel 106 tanya leégett.

Vilmos császár utja.

Kiel, augusztus 4. *Vilmos* császár ma délelőtt a *Hohenzollern* yachttal ideérkezett. Megérkezésekor a kikötőben lévő hajók ágyulövésekkel üdvözölték, azután *Köster* tengernagy, a városi parancsnok és *Durr* alredez a yachtra ment a császár üdvözlésére.

Kiel, augusztus 4. *Vilmos* császár ma délben különvonattal *Wilhelmshöhe*-be utazott. Vele ment *Bülow* kancellár, aki ma délelőtt érkezett ide.

Változás az olasz dip omáciában.

Róma, augusztus 4. A *Stefáni*-ügynökség jelent: *Malasini*-t, aki már washingtoni nagykövetség volt kizemelve, konstantinápolyi nagykövetté, *Mayor* belgrádi követet washingtoni nagykövetté és *Silvestrelli* szófiai diplomáciai ügyvivőt berni követévé neveztek ki. *Bollati* budapesti olasz főkonzult cettinyei követnek és *Polacco* párisi nagykövetségi tanácsost szófiai diplomáciai ügyvivőnek szemelték ki.

A szkupstina-választások.

Belgrád, augusztus 4. Ma reggel kezdődtek meg országjáró szkupstina-választások. A lakosság részvétele rendkívül élénk. 285.000 választó közül a választás napjáig 262.249 vette ki szavazólapját. Amióta Szerbiában alkotmányos élet van, még soha annyi választó nem vett részt a választásban.

A délafrikai háború.

Kronstad, augusztus 4. Két boer érkezett ma ide, akik Steyn elnököt levelet hoztak.

Kronstad, augusztus 4. Míután kiderült, hogy a harcban álló boerok élelmi készleteiket kafferkrálókból szerzik be, az angolok elhatározták, hogy a bennszülöttekkel összegyűjtik és külön táborokban helyezik el.

Az olasz miniszterválság.

Róma, augusztus 4. A Stefánia-ügynökség jelenti: A király elfogadta *Wallemberg* pénzügyminiszter és *De Martino* külügy államtitkár lemondását. Földmívelésügyi miniszterre *Burcell* Guidót nevezte ki a király.

Orosz-román ölelkezés.

Bukarest, augusztus 4. Az orosz hajóraj ma reggel 6 órakor a *konstanzi kikötőbe* érkezett. Az orosz főkonzul és az orosz alkonzul a „Szinope” hadihajóra ment és üdvözölte Hildebrand altengernagyot. A *Szinope* megérkezésekor 21 lövést tett, amit a parkvédő ütegek viszonzottak. Az „Elizabeta” nevű román cirkálóhajó 17 ágyulóval üdvözölte az orosz altengernagyot, amit a „Szinope” viszonzott. Azután Demetriadi kapitány a *Szinopera* ment és a román hadi tengerészet parancsnoka nevében üdvözölte az orosz altengernagyot. A kapitányt a román nemzeti himnusszal fogadták a hajón. Később Korlinsky, a román haditengerészet parancsnoka maga is az orosz tengerügyi hajóra ment, ahol szintén a román himnusszal fogadták. A *Szinopén Feodorovna Mária* özvegy érné nevenapja alkalmából ünnepies istentiszteletet tartottak. A román hajók mind lobogódiszt öltöztek. Ugy a *Szinope*, mint az *Elisabeth* 21 ágyulóval üdvözölte. A város fel van lobogóva.

Az angol-török incidens.

Konstantinápoly, augusztus 4. Az Aden mögött támadt angol-török incidens még nincs elintézve. Az angol és török katonák összetűzése a husabik területén történt. A porta azt állítja, hogy az angol csapatok *Makbul* arab sejk embereinek üldözése közben megszállták néhány török területen levő helységeket s azért lövéseket tettek Londonban az angol csapatok visszarendelése végett. Hír szerint vizsgálatot fognak indítani a tényállás kiderítése végett. Angol részről azt állítják, hogy az arabok a török csapatok támogatásával betörték az angol protektorátus alatt álló területre, amiért Anglia elégtételt fog követelni.

Az amerikai sztrájk.

New-York, augusztus 4. Az egyesült acélmunkások megbízottai a mai konferencia után nyilatkozatot adtak ki, amelyben azt mondják, hogy az acéltrust javaslatát nem fogadják el és hogy több tárgyalás nem lesz az acéltrust és az egyesült acélmunkások között, ha csak az előbbieket nem kéri. Azt hiszik, hogy az egyesült acélmunkások megbízottai holnap Pittsburgba utaznak. *Broid*, az American Tinplate Company tagja úgy nyilatkozott, hogy az egyesült acélmunkásoknak csak egy javaslatot tettek, t. i. azt, hogy álljanak újra munkába a tavalyi munkabérék mellett.

KÖZGAZDASÁG.**Üzembeszüntetés.**

Szász-Régen, 1901. augusztus 2.

— A gyáripar kenyeret adna a most kivándorló proletár népnek, a fejlett és kivételként háziipar pedig jobb módra helyezné azon kisgazdákat, földmivéseket, akik most csak nyomorogva élhetnek csöpp magvonyájukkal. Gyárak kellene, hogy a szegény keresetnélküli székelységnek ezek is kenyeret adjanak. De, ha az állam erősebben magáévá nem teszi az ügyet, itt gyárak kellő számban soha sem keletkezhetnek.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tavalyi évi jelentéséből idézem ezeket a szomorú sorokat, amelyek még csak nem is festik a valóságnak megfelelő elég sötét színekkel a székelység nyomorúságos helyzetét. Aki nem látja nap-nap után, aki nem él velük huzamosabb ideig, el sem képzelheti, mily borzasztóan nehéz küzdelmet kell folytatnia a szegény marosmenti népnek csak a mindennapi puliszkáért is. Kenyeret, jó ha egyszer-kétszer, nagyobb ünnepkor lát az a nép. Puliszkát eszik reggelire, obédre

és vacsorára. Ez egy iztelen a legesekelebb táperő nélküli eledel, amelyet kukoricaliszttól készítenek. Szászrégenről észak-keletre mintegy száz kilométernyi vonalon alig-alig egy-egy kis osonevész tengerit termő földje van a székelységnek és oláhoknak, akik itt vegyesen, békében élnek egymással. Hanem e helyett egyes nagybirtokosoknak sok száz ezer holdnyi fényőerdeje, temérdek kinos, amely nagyobb részben parlagon hever, mert kiaknázzhatatlan. A helyzet jellemzésére, csak azt jegyzem meg, hogy Palota-Ilva körjegyzője *egy napon hatvan ökröt és tehenet hajtattat el a legszegényebb községből — adóhátralek miatt!* A nép koldus, keresete nincs, de adóhátralek miatt elhajtják tehenét, az ő mindenét! És a romániai ügynökök ezer számba csábítják ki a munkásokat Oláhországból.

Mindet abból az alkalmából írom meg, hogy az egyedüli nagy gyár, amely a felső Maros mentén áll, sok száz embernek egyedüli keresetforrása, a nyomorúságos szállítási viszonyok miatt kénytelen volt üzemét beszüntetni. A „Schwarz Mendel” szászrégeni fakereskedői-cég még 1899-ben közel kétszáz ezer korona költséggel Palota-Ilván egy gőzfűrészt és fagegnakaló gyárat épített. Akkor még biztosra vették, hogy az oly régóta tervbe vett és törvénybe is íktatott székely vasúti hálózat kiépül. Ez a remény akkor annál jogosultabb volt, hiszen már 1895 óta öt százaléknyi pótdátot szednek ennek az építendő vasútnak költségeire, mert éppen a gyár építése kezdetei fejezték be a mérnökök a vasúti vonaltraszírozást és hivatalos oldalról is megerősítették azt a hirt, hogy 1900. év tavaszán hozzáögnak az építéshez. Vasút nélkül egyszerűen örültség ilyen gyárat fenntartani. És a nevezett cég mégis üzembe helyezte a gyárat. Munkát adott sok száz addig keresetnélküli szegény munkásnak. De még többet is tett: hazafias missziót is teljesített. Meghonosított egy olyan iparágat, amelyet ezen a vidéken vagy nem ismertek, vagy csak külföldi, főleg bajor és cseh munkásokkal üzentek. Ertem a szitakéreg készítését.

A cég is hozatott mintegy husz bajor szitakérgest, de feladatának tekintette egyúttal, hogy székely munkásokat is tanítasson ki erre az iparágára. A költséges kísérlet bevált és most ezek a derék székely szitakérgesek is — munka nélkül maradtak.

Tudomásom van arról, hogy a Schwarz Mendel cég több ízben folyamodott a kereskedelmi miniszterhez kedvezményért, vagy kárpótlásért azért, hogy nagy költséggel keresetorráshoz juttassa az ország legszegényebb vidékét. Az Országos Iparegyesület is pártoláig terjesztette fel a cégnek egyik ilyen kérést a miniszterhez, de mindezt nem használt. Vajon helyes iparpolitikája az, midőn vasútépítési ígéretekkel vállalkozó szellemű kereskedőket nagy befektetésekre csábítanak és aztán sem vasutat nem építenek, sem a törvényben megállapított kedvezményben nem részesítik. És hiába sürgeti a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara is, hogy segítsen a nyomorult helyzeten a kormány.

Most áll a gyár. Kéményei nem füstölnek. Szomorú pusztulás képét nyújtja Erdély legszegény vidékének jelgelagadóbb völgye. Annak az áldozatkész szászrégeni cégnek, habár tetemes veszteségek is érték Palota-Ilván, nem sokat árthatott a gyárnak üzembeszüntetése, amde vajon akad-e még kereskedő, aki ily hallatlan megpróbáltatások után, ily mostoha viszonyok között, vállalkoznék arra, hogy gyárat építsen.

És az évtizedek óta sürgetett, panaszolt és újból meg újból felsajgó székelykérdés...?

Sólyom Gyula.

Ipar és kereskedelem.

A budapesti Kereskedelmi és Iparkamara a budapesti posta-kézbizésmi kerületek szaporítása iránt jolyó évi április hóban lépéseket tett a magy. kir. posta és távirda igazgatóságnál. A magy. kir. posta-igazgatóság erre augusztus 1-én kelt átiratával arról értesítette a kamarát, hogy a bécsi és külföldi levelezés kézbesítésének gyorsítása céljából a székessőváros V. kerületében levő Nagykorona- és Sas-utczákban i. évi július 21-től kezdve a megfelelő kézbesítő indításoknál egy-egy új kézbesítési kerület létesített, illetőleg a meglévőket kitéfel osztotta. Ezen intézkedés által a régi állapothoz viszonyítva, a reggeli bécsi és külföldi postát átlag egy órával, a délutánt pedig fél órával korábban kapjuk kézhez.

Vetőmagvak. *(Mauthner* Ödön tudósítása a *Budapesti Napló* számára.) Nem csak hazánkban, de más termelő országokban is a *biborherbe* bő termést szorgaltatott és ennek következménye az, hogy kivitelre nincs kilátás és az árak folyton esőkenében vannak. Ennek épp ellenkezője áll a *homokbüköny* és a *valódi ősi búkköny*nél. Különösen a homoki búkköny oly jól van, hogy termelőinek 50 kilónként 24 koronát szívesen fizetnek. *Ősi borsot* a bő termés folytán nagy mennyiségben kínálnak. jelenleg 8½—7 K. jegyez 50 kilónként al állomás. *Tartórépamagvak* ára még mindig emelkedőben van. Külföldi tudósítások szerint úgy lucernára, mint löheremagra kedvezőtlene a ki-

látások és a bevetett területek jelenlegi állása szerint a terméseredmény mennyiségileg a múlt évinek mögötte fog állani.

Szeszfalet. (A *Budapesti Napló* tudósítójától.) A galiciai szeszajánlatok szűnőfélben vannak, míg a magyar szesz iránti kereslet javult. A nagyszámú költői ügyletek, melyek többnyire szeptember-október havi szállásra vonatkoznak, változatlan áron állnak. Mai jegyzések: nyerseszsz 42—42½, finomított szesz nagyban 116—116½, kisebb tételekben 117—118; denaturált szeszért nagyban 33—34, egyes hor-dókban 35—36 helyben.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Körö. Biztató kezdőt. Formaérzéke van, elbeszélő hangja is sima és gördülékeny. Még csak *étnis* kell egy kicsit, sokat látni, érezni. Tizenkilenc, vidéken, kis körben eltöltött évvel még nem lehet se tudni, se kitalálni a novellát. Ez az oka annak, hogy hozzánk küldött novellái közül egyik se érdekes. Nem látjuk azt, hogy meg kellett írni. Már pedig csak az olyan munka lehet igazán jó, amit elhalgaltani bűn lett volna. Irogasson — és ami fődolog, sokat olvasson — s aztán majd újra szívesen elolvassuk a munkáját. (Th.)

G. J. Késke. Az előadások egész napon át vannak, úgy, hogy semmi más foglalkozást nem vállalhat. Szegény és jó bizonyítvány halgatók azonban 480 korona ösztöndíjat kaphatnak, ha eziránt folyamodnak a kereskedelmi miniszterhez. A tanfolyamra való főveléltér augusztus 20-ig kell a folyamodványokat az igazgatóságnál (VIII. Luther-utca 3. sz.) beadni.

Dr. U. G. Caetani-Lovatelli asszony könyve eddig csak olaszul jelent meg.

E. G. Ezzel a verssel nem szabad háborgatni síri nyugodalmát.

Bécsai vendégfős. Ha a pénzügyigazgatóság nem adta meg az engedélyt akkor bizonyosan oka volt rá. A pénzügyminiszterhez ugyan felolymodhatik, de nem biztatjuk eredményre.

S. J. Pozsony. 1. A két iskola különböző tárgyaiból vizsgázza kell, akkor mint magántanulót folytathatja az iskolákat. 2. Külön kell a felvételi vizsgát letennie. 3. Legelőbb jó osztályzat kell. 4. Negyven koronába kerül.

Bétyes. 1. Igen lehet, ha magánleveleiben különösen hangsúlyozza, hogy cég nélküli boríték alatt válaszoljon. 2. Az egészen a baj minőségétől függ. 3. Néha arra is szükség van. 4. Annnyit senki sem vállalhat orvosnak. 5. Minden hasonló baj gyógyítható.

Merkantil. Veszprém. 1. Rigler József Ede papir-neműgyár részvénytársaság, VI. Rózsa-utca 55. sz. 2. Tornaszereket nem gyárt. 3. Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-bank (V. Dorottya-utca).

E. S. Öt év múlva évíl el.

T. D. Budapest. Igen, szabad újságokat árusítani.

G. I. Abony. 1. Olyan vendégnek nem szabad italt kiszolgálni, aki nem étkezett ott. Arra külön kell jogot kérnie, hogy utára is itamérést folytathasson. 2. Nem kötelező. 3. Megtűrheti. 4. Zenéltethet is, ha van rá rendőri engedély.

E. I. Lippa. Utban van Európa felé. A pólai cs. és kir. haditengerészet kikötőparancsnokságánál szívesen megmondják, mikor érkezik oda.

Tudatlan józse. Nem kell belőle vizsgáznia.

Örvény. Csak a szülői beleegyezés alapján léphetnek házasságra, a nélkül nem.

Sz. B. Dr. Weyner Emil, Budapest, Fürdő-utca 8. szám.

B. J. Istvánvölgy. Méltóztassék a kérdést megismételni, akkor szívesen válaszolunk rá. Leveléről nem tudunk a szerkesztőségben.

B. M. Jellam Sec. Szíves köszönet.

T. N. Fiume. Fogadja szíves köszönetünket.

K. B. Huszt. Mehet a tanfolyamra, de azt magán uton nem végezheti.

Z. S. Ricsé. Öt millió lakosa van.

N a p i r e n d.

Naptár: Hétfő, augusztus 5. Római katolikus: Havi Bű. — Protestáns: Orszav. — Görög-orsz.: (július 23.) Fokasz. — Zsidó: Ab. 20. — Nap kel: 4 óra 28 percek. — Nyugszik: 7 óra 10 percek. — Hold kel: 9 óra 24 percek este. — Nyugszik 10 óra 27 percek délelőtt.

Pénzügyi államtitkár fogad délután 4 órakor.

A fővárosi magánépitési bizottságának ülése délután 5 órakor az új váróházban.

Nemzeti Múzeum. Természettajzi tár. Nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíjjal tekinthető meg.

Országos Képtár az Akadémiaiban zárva.

Iparügyi-múzeum zárva.

Ténelőzős Iparmúzeum. Nyitva délelőtt 9—12-ig.

Mezőgazdasági múzeum zárva.

Földtani intézet múzeuma zárva.

Az összes könyvtárak zárva.

Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyitási és keleti mintázt: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetésért árusítókak is eszközösi) a városi ipar-csarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 8 óráig. A külföldi kirandulások központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci körút 32. szám alatt.

FOVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1901. augusztus hó 5-én.

Budapest szépe.

Látványos operette 6 képből Irták: Faragó Jenő és Márkus Géza. Zenejét szerzette: Barna Izsó. Kezdeté 7 órakor.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Hétfő, 1901. augusztus hó 5-én.

Svíhákok.

Vig operette 3 felv. Zenejét szerző Ziehrer C. M. Magyarosították Feid Aurél és Mérei Adolf. Kezdeté 7 1/2 órakor.

KISFALUDY SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1901. augusztus hó 5-én.

Nincs előadás.

ŐS-BUDAVARA

Ma, hétfőn, esti 6 órával reggel 4 óráig fényszeres kiváltás mellett

nagyszerű új varieté-műsor.

Uj! Oriási siker! Nagyszerű látványosság!

The Louisiana Amazon-Guard

6 néger énekes és táncos, szenzációs varieté-különlegesség. Angol és magyar szövegű. Sisters Morden a világhírű angol quinterből, Harry Lamose a nagykerékű kacsagató soubrierművész, Giulia Meoni, Pietro Bassalari, Johnson & Brown stb. felléptével.

A budapesti m. kir. honvéderület zenekar hangversenye.

A „Folies-Caprice” vendéglátása.

BEN-ALI-BEY varázsszínháza

Olasz berságtéri zenekar.

Belépődíj 60 fillér. Gyermekeknek 12 éven alól 20 fillér. A kedvezményes jegy minden útszéllet.

A földalatti villamos estjeli 1/2 óráig közlekedik. Tarsaskocsik egész éjjel.

Fairbanks

mérleg és gépgyár r. t.

Budapest, Andrassy-ut 14.

Gyár: Váci-ut 156.

ajánlja:

Szőlő, bor és mezőgazdaságok czéljaira kiválóan alkalmas elismert kítőn mérlegeit.

Megrendelések közvetlen iródnakhoz Andrassy-ut 14 sz. intézdnék.

Gazdasági egyesületi tagok tetemes árkedvezményben részesíttetnek

Asztalos és kárpitos BUTOROK. Készpénz és részletfizetésre GLÜCK JOZSEF-cégnél. Budapest, VII., Erzsébet-kört 32. sz.

Szabadalom. Magyar Hites Szabadalmi Ügyvivők Testülete. A m. kir. belügyminiszterium által 1900. évi március hó 21-én 28722. szám alatti jóváhagyott alapszabályok szerinti működés és tagjai fölött jogeloirászt gyakorló.

„The Gresham” életbiztosító-társaság Londonban. Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. A társaság vagyonát 1899. decem-ber 31-én 177,060.451.-

Hajójáratjegyzék. ADRIA magy. kir. tengorhajózási részv.-társ. Vezérügynöksége Hoffmann S. és V. 1901. auguszt. havában a következő gőzösk indulnak:

Table with columns: Honnan, Hová, a gőzös neve, 1901. auguszt. Lists ship routes between London, Liverpool, and other ports.

Table with columns: Honnan, Hová, a gőzös neve, 1901. auguszt. Lists ship routes from London and other ports to Fiume and other destinations.

Középtengeri szolgálat. Fiume—Matta—Stella—Maraduloni... minden szerdán délután m. p. jövő hó 7. 14. 21. és 28-án.

Kerékpárok és alkatrészeket. 80% árleszállással szállítunk privátoknak is.

Láng Jakab és Fia az angol Helical Premier és Champion kerékpárgyártó kártya. Budapest, József-kört 42. és főútközli Rotenbiller-utca 1.

Zongora. fékoto, keresztúros, kevéssé használt, díszes keltetésű 8-9-ig. frért eladó. Fodor, Lohány-utca 90. sz. III. em. ajtó 12. Megtekinthető csak reggel 8-9-ig.

Válodi Echo-Photograph, teljes felszereléssel együtt 20 frt. gyönyörű megzenésített hangverseny, délután 1.50, treg hangverseny dráma 30 frt. Sternberg Armin és Testvére cs. és kir. udv. hangszergyárosok Photograph-üzletében, Károly-kört 2. (Közvetlen Lajos-utca sarok.) Zeneboltja.

Zongora. rövid, keresztúros, kevéssé használt, díszesen eladó. VII., Kerepesi-ut 64. I. emelet, ajtó 11. Megtekinthető délután 1-12 óráig, délután 2-5 óráig.

BUTOROK. Úgy készpénzert, mint részletfizetésre. A leggyorsabbtól a leginább kivitelű legjutányosabban. Ehrenten és Fuchs testvéreknél, BUDAPEST, VI., Teréz-kört 8. Andrassy-ut közeliében. Képes árjegyzék ingyen.

REMEKIRÓK KÉPES KÖNYVTÁRA

A magyar és világirodalom kincsesháza. Szerkeszti: RADÓ ANTAL.

Nemzetünk művelésge immár: bála istennek annyira megerősíté, hogy alig van e hazán család, amely butorzata nélkülözhetetlen eszének ne tartana a könyvtáraként vagy egálább a szerény könyvtárat.

fordításban, a hol van ilyen jó, új fordításban, a hol a meglevők elavultak vagy más okokból nem megfelelőek. S itt sem fog hiányozni minden ir elől az áraké, a magvas bevezetés ceteről és munkásságról, valamint nem fogunk hátrálni a legegyszerűbb, melyek azt a művet kölönymen megértetővé legyek mindenkire nézve.

Az első két kötet már megjelent. Címök: I. II. Petőfi Sándor Összes Köteményei. Előtrajzi bevezetéssel ellátta Dr. Ferenczi Zoltán, 52 egész oldalas illusztrációval ellátta Hegedűy, Tull, Telogy, Akantiez. Ára a két kötetnek 10 kor.

Titkos betegségek. mindennem. Impotenciát meg 146 e h b k n a l i s meglopó sikerrel, alapsan gyógyítja. med. univ. Dr. Fabinyi v. kórházi orvos, specialista. Kilon vádortermek. Rendel: este 8-9-ig.

LAMPEL R. (WODIANER F. ÉS FIAI) CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDŐSE, BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 21.